

Nils Vibe

Holdninger til nynorsk blant grunnkurselever i Oslo

© NIFU STEP Studier av innovasjon, forskning og utdanning
Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Arbeidsnotat 26/2005
ISSN 1504-0887

For en presentasjon av NIFU STEPs øvrige utgivelser, se www.nifustep.no

Innhold

Sammendrag	5
1 Innledning	7
2 Metode og utvalg.....	8
2.1 Gjennomføringen av undersøkelsen.....	8
2.2 Sammensetningen av utvalget	9
3 Noen hovedresultater fra undersøkelsen.....	10
3.1 Mange elever har slekt og venner med nynorsknaert talemål.....	10
3.2 De fleste elevene har engasjerte foreldre	11
3.3 Negative holdninger til nynorsk er utbredt.....	11
3.4 Nyanserte holdninger til norskundervisningen.....	13
3.5 De fleste elevene trives godt og viser god tilpasning.....	15
3.6 Leser elever som er med i forsøket mindre nynorsk enn forutsatt?	16
3.7 Stor variasjon i vurdering av arbeidsformer og læringsmiljø.....	18
4 Sammensatte mål for holdninger	20
4.1 Indeks for holdning til nynorsk	20
4.2 Indeks for holdning til norskundervisningen.....	23
5 En typologi for å beskrive elevene	25
6 Hva påvirker holdningen til nynorsk?	29
Vedlegg: Foredrag om hovedresultatene.....	32

Forord

Fra skoleåret 2004 – 2005 ble det igangsatt forsøk med valgfritt skriftlig sidemål ved ni videregående skoler i Oslo. Forsøket er godkjent av Utdanningsdirektoratet, som satte som forutsetning for godkjenningen at forsøket skal evalueres. NIFU STEP har på oppdrag fra Oslo kommune Utdanningsetaten påtatt seg å evaluere forsøket. Formålet med evalueringen er å belyse i hvilken grad forsøket bidrar til å oppfylle målene: å bedre elevenes skriveferdigheter, leseferdigheter, muntlige framstillingsevne, samt holdninger til norskfaget generelt og sidemålet spesielt. Evalueringen vil gå over en periode på to og et halvt år og vil være avsluttet i desember 2007.

I dette arbeidsnotatet gjengis hovedresultatene fra en holdningsundersøkelse som ble gjennomført blant grunnkurselevne ved 17 videregående skoler i Oslo i juni 2005; de ni skolene som er med i forsøket og åtte skoler som er utenfor forsøket. Arbeidsnotatet er å anse som en foreløpig underveisrapport fra evalueringen av forsøket. Funnene i notatet er ikke sammenholdt med funn i tilsvarende undersøkelser eller litteratur om beslektede temaer. Hensikten med en slik rapportering er å gi Oslo kommune Utdanningsetaten, som er skoleeier, og de enkelte skolene kunnskap som kan komme til nytte i den videre gjennomføringen av forsøket, og som kan gi nyttige innspill til skolenes kvalitetsutviklingsarbeid generelt.

I skoleåret 2006 - 2007 vil det bli gjennomført en ny holdningsundersøkelse med det samme elevkullet. Da vil en del av spørsmålene bli gjentatt, og analyser av holdningsendringer og læringsutbytte vil bli hovedtemaer.

Evalueringen av forsøket kom i gang seinere enn det som hadde vært ønskelig, og arbeidet ble ikke igangsatt før i mai 2005. Gjennomføringen av holdningsundersøkelsen i juni 2005 bød derfor på store utfordringer. De 17 skolene som er med i undersøkelsen, måtte påta seg mange praktiske arbeidsoppgaver som krevde tid og ressurser. Uten denne hjelpen fra skoleledelse, lærere og administrativt personale ved de enkelte skolene hadde det ikke vært mulig å gjennomføre undersøkelsen innenfor de knappe tidsrammene vi hadde til disposisjon. Vi skylder dem derfor stor takk.

Dette arbeidsnotatet er utarbeidet av spesialrådgiver Nils Vibe.

Oslo, september 2005

Petter Aasen
Direktør

Eifred Markussen
Forskningsleder

Sammendrag

En holdningsundersøkelse er gjennomført blant 2150 grunnkurselever ved 17 videregående skoler i Oslo som ledd i evalueringen av forsøket med valgfritt skriftlig sidemål.

Undersøkelsen omfatter både skoler som er med i forsøket og skoler utenfor forsøket. En foreløpig analyse av resultatene viser at Osloungdommen har negative holdninger til sidemålet, det vil i deres tilfelle si nynorsk. Samtidig viser det seg at elevene har langt mer nyanserte holdninger til norskundervisningen generelt, og at de trives godt på skolen og i klassen.

Analysen viser at holdningen til nynorsk henger sammen med ulike kjennetegn ved elevene og med andre holdninger. Vi kan kort oppsummere disse sammenhengene gjennom to hoveddimensjoner, nemlig en kulturell dimensjon og en kunnskaps- og motivasjonsdimensjon.

Den kulturelle dimensjonen kan igjen deles inn:

- Språklig/kulturell bakgrunn: Slekt og venner med nynorsk nært talemål virker i positiv retning på holdningen til nynorsk
- Lesing og litteratur: Lesing av bøker virker positivt, mens lesing av ukeblader virker i negativ retning
- Vestkantungdom har særlig sterke negative meninger
- Det er lokale kulturer ved enkelte skoler som har en selvstendig effekt på holdningene

Kunnskaps- og motivasjonsdimensjonen kan beskrives gjennom:

- Hvor godt man behersker nynorsk
- Utbytte av og holdning til undervisningen
- Generell motivasjon for læring

I tillegg til det som kan forklares ved hjelp av disse to hoveddimensjonene, finner vi også selvstendige effekter av om eleven er med i forsøket med valgfritt skriftlig sidemål eller ikke, slik at elever ved skoler som ikke er med i forsøket, er mer negative enn de som omfattes av forsøket.

De som er mest negative til nynorsk, er dermed vestkantungdom som går på skoler som ikke er med i forsøket med valgfritt skriftlig sidemål, som ikke har noen familiær bakgrunn som tilsier kontakt med venner eller slektninger med nynorsk nært talemål, som ikke leser skjønnlitteratur, men foretrekker ukeblader, som ikke lærte spesielt mye av den nynorskopplæringen de fikk på ungdomsskolen, som kjeder seg på skolen, og som har en negativ vurdering av norskundervisningen.

1 Innledning

Fra skoleåret 2004 – 2005 ble det igangsatt forsøk med valgfritt skriftlig sidemål ved ni videregående skoler i Oslo. Forsøket gjelder de elevene som startet på grunnkurset høsten 2004. Utdanningsdirektoratet satte som forutsetning for godkjenningen av forsøket at det skal evalueres. NIFU STEP har på oppdrag fra Oslo kommune Utdanningsetaten påtatt seg oppgaven å evaluere forsøket. Formålet med evalueringen er å belyse i hvilken grad forsøket bidrar til å oppfylle målene: å bedre elevenes skriveferdigheter, leseferdigheter, muntlige framstillingsevne, samt holdninger til norskfaget generelt og sidemålet spesielt.

Første etappe i evalueringen er en holdningsundersøkelse som ble gjennomført i juni 2005 blant grunnkurselevne ved 17 videregående skoler i Oslo, det vil si de skolene som tilbyr grunnkurs i studieretning for allmenne, økonomiske og administrative fag (AA), studieretning for idrettsfag (ID) eller studieretning for musikk, dans og drama (MD). Undersøkelsen skal kartlegge elevenes holdninger til og oppfatninger av sidemålet, det vil i praksis si nynorsk for Oslo-elevenes del, og deres utbytte og vurdering av norskundervisningen generelt. Undersøkelsen er gjennomført både ved skoler som deltar i forsøket, og ved skoler som følger det ordinære undervisningsopplegget med skriftlig sidemål, slik at det skal være mulig å sammenlikne de to kategoriene av elever.

I dette notatet gjennomgås hovedresultatene fra holdningsundersøkelsen. I tillegg til enkle frekvensfordelinger for et utvalg av de 141 spørsmålene i undersøkelsen, presenteres foreløpige analyser som søker å kartlegge særlige viktige forhold som påvirker elevenes holdninger til nynorsk og til norskundervisningen. Gjennom notatet vil vi forsøke å gi et første inntrykk av Oslo-elevenes holdninger, slik de kommer til uttrykk gjennom holdningsundersøkelsen. Hovedvekten vil bli lagt på enkle tabeller, men vi vil også presentere resultater fra multivariate analyser. De multivariate analysene omfatter en typologisering av elevene og en identifisering av forhold som har særlig betydning for holdningen til nynorsk.

Funnene i dette notatet vil ikke bli sammenholdt med resultater fra tilsvarende undersøkelser eller med litteratur om beslektede emner. Notatet skal gi et foreløpig innblikk i holdningsundersøkelsen, og resultatene er å betrakte som foreløpige. Seinere, når holdningsundersøkelsen er supplert med andre typer data, vil tiden være inne for grundigere analyser og relatering av funnene til eksisterende teori på feltet.

2 Metode og utvalg

2.1 Gjennomføringen av undersøkelsen

Holdningsundersøkelsen ble gjennomført i tidsrommet 2. – 10. juni 2005 ved de 17 videregående skolene i Oslo¹ som tilbyr grunnkurs i allmenne, økonomiske og administrative fag, idrettsfag og musikk, dans og drama. Et åtte siders spørreskjema med i alt 141 spørsmål ble delt ut i timen og fylt ut av elevene mens lærer var til stede. Lærerne var på forhånd instruert om sin rolle i forbindelse med utfyllingen, som blant annet innebar at følgende veiledning skulle leses opp før elevene startet med utfyllingen.

- Lærerne gir følgende instruksjon til elevene:
 - a. Dere skal nå delta i en spørreundersøkelse. Spørreundersøkelsen er en del av evalueringen av forsøket med valgfritt skriftlig sidemål som gjennomføres på ni videregående skoler i Oslo. Undersøkelsen gjennomføres både på de skolene som deltar i forsøket og på de som ikke er med i forsøket. Dette gjøres for at man skal kunne sammenligne elever som er med i forsøket, med de som ikke er med.
 - b. Stort sett består undersøkelsen i at dere skal krysse av for de svaralternativene som dere synes passer best. Hvis dere ikke synes noen av svarene passer helt, så velg det som ligger nærmest det dere mener. Et par steder skal dere fylle inn tall i boksene.
 - c. Benytt blå eller svart penn og sett tydelige kryss. Hvis dere krysser av for feil svar, eller vil ombestemme dere, stryker dere over hele ruten og fyller ut riktig svaralternativ.
 - d. Dette er ikke en kunnskapstest, men en undersøkelse av holdninger og hva dere mener. Det er derfor ingen riktige eller gale svar på noen av disse spørsmålene.
 - e. Les først gjennom det som står på forsiden av skjemaet og besvar så spørsmålene i rekkefølge fra 1 til 33. Les nøye gjennom spørsmålene og ta den tiden som trengs. Alle skal svare på alle spørsmål. Hvis dere likevel synes det er helt umulig å svare på enkelte av spørsmålene, kan dere selvsagt la være å svare på akkurat disse ved å ikke sette noe kryss. Da regnes spørsmålet som ubesvart.
 - f. Hvis det er noe dere lurer på, kan dere rekke opp hånden og be om hjelp fra læreren.
 - g. Noen av spørsmålene gjelder muntlig talemål, altså hva man snakker til daglig. Her skiller det mellom å snakke nynorsk, å snakke bokmål eller å snakke et annet språk enn norsk. Med ”snakker nynorsk” mener vi at talemålet eller dialekten ligger nærmere det nynorske skriftspråket enn bokmål. Med ”snakker bokmål” mener vi at talemålet eller dialekten ligger nærmere bokmål enn nynorsk.
 - h. Når skjemaet er fylt ut, skal dere brette det en gang og legge det i den lille konvolutt og klistre den igjen. Dere skal ikke skrive noe på denne konvolutt. Den skal være anonym slik at de som åpner den, ikke vet hvem som har fylt ut skjemaet.
 - i. Det er full anledning til å la være å delta i undersøkelsen, også uten at det oppgis noen spesiell grunn, og selv om dere ikke har reservert dere mot den på forhånd. Alle oppfordres likevel til å delta slik at evalueringen kan bli så god som mulig.

¹ Skoler som er med i forsøket: Bjerke, Fagerborg, Foss, Hartvig Nissens, Hellerud, Lambertseter, Stovner, Ullern, Ulsrud. Skoler utenfor forsøket: Berg, Bredtvet, Grefsen, Manglerud, Nordstrand, Oslo handelsgymnasium, Oslo katedralskole, Persbråten.

2150 av 2562 registrerte elever på de 17 skolene fylte ut skjemaet. Dette gir en svarprosent på 84. Frafallet skyldes i første rekke at en del elever var fraværende den aktuelle dagen. Bare en håndfull elever reserverte seg mot undersøkelsen.

Tilbakemeldingen fra skolene når det gjelder gjennomføringen av undersøkelsen, har gjennomgående vært positiv. Det ble, med rette, reagert på bruken av begrepene ”snakker nynorsk” og ”snakker bokmål” i skjemaet. Dette problemet ser imidlertid ut til å ha blitt løst på en tilfredsstillende måte gjennom instruksens punkt g (se ovenfor).

Fra elevenes side ble det særlig reagert på at det manglet en nøytral midtkategori på fem av spørsmålene som gjelder vurdering av undervisningen. I alt 357 elever, eller hver sjettede elev som har besvart skjemaet, hadde skriftlige kommentarer på skjemaet, noe det ble invitert til. Det er særlig på Foss, Oslo katedralskole og Oslo handelsgymnasium at mange av elevene har gitt slike kommentarer. Svært mange av disse kommentarene gjaldt mangelen på midtkategori, og 226 elever har opprettet en egen midtkategori for ett eller flere av de fem spørsmålene det gjelder. Foss peker seg igjen ut med særlig mange som har opprettet egen midtkategori.

2.2 Sammensetningen av utvalget

De 2150 elevene som deltok i undersøkelsen, var fordelt på kategorier i forhold til forsøket og studieretning slik tabell 2.1 viser.

Tabell 2.1: Utfylte spørreskjemaer fordelt på studieretning og elevkategori i forhold til forsøket.

		Studieretning			Sum
		AA	MD	ID	
Kategori i forhold til forsøket	Med i forsøket	529	132	101	762
	Forsøksskole, elev ikke med i forsøket	78	6	15	99
	Skole utenfor forsøket	781	45	19	845
	Fritak, ordinær elev	234	3	19	256
	Fritak, norsk 2. språk	176	2	10	188
Sum		1798	188	164	2150

I alt 762 av elevene deltar i forsøket, mens 99 går på skoler som deltar i forsøket, men har valgt skriftlig sidemål. 845 er ordinære elever på skoler som ikke deltar i forsøket. I tillegg kommer 256 ordinære elever som er fritatt fra vurdering i skriftlig sidemål og 188 elever som har norsk som 2. språk. Elevene på idrettsfag og musikk, dans og drama er noe overrepresentert på skoler som er med i forsøket.

3 Noen hovedresultater fra undersøkelsen

Undersøkelsens hovedtemaer er Oslo-elevenes holdning til sidemålet, det vil i praksis si nynorsk, og deres vurdering av norskundervisningen. Vi vil i det følgende gjennomgå en del hovedresultater fra undersøkelsen.²

3.1 Mange elever har slekt og venner med nynorsknært talemål

Undersøkelsen kartlegger blant annet hva slags talemål eleven selv og foreldrene benytter, om eleven har nær slekt med nynorsknært talemål og om de har besøkt slekt og venner med slikt talemål.

Tabell 3.1 Elevens og foreldrenes talemål (som snakkes til daglig).

	Eleven	Mor	Far
Bokmålsnært talemål	86 %	72 %	74 %
Nynorsknært talemål	1 %	4 %	3 %
Ikke norsk	10 %	21 %	21 %
To språk	4 %	3 %	3 %
Sum	100 %	100 %	100 %

Bare en prosent av elevene oppgir at de selv har et nynorsknært talemål, mens dette ifølge elevene gjelder 3-4 prosent av foreldrene. 10 prosent av elevene har ikke norsk som daglig talemål i hjemmet, og dette gjelder hver femte av foreldrene. I tillegg kommer at en del av elevene har krysset av både for norsk og for ikke norsk talemål for å markere tospråkligheten.

Tabell 3.2: Slektninger og venner med nynorsknært talemål

	Nære slektninger med nynorsknært talemål	Besøk hos slektninger /venner med nynorsknært talemål siste år
Ja	19 %	25 %
Nei	74 %	68 %
Vet ikke	7 %	6 %
Sum	100 %	100 %

19 prosent av elevene oppgir at de har nære slektninger med nynorsknært talemål, og en av fire oppgir at de har besøkt slektninger og/eller venner med bokmålsnært talemål.

² Resultatene presenteres i det alt vesentlige i tabellform med prosentfordeling på de ulike svaralternativene for spørsmålene i undersøkelsen. Prosentueringsgrunnlaget (N) vil normalt være 2150 minus en ubesvartandel som varierer fra spørsmål til spørsmål, men som gjennomgående er svært lav (0,5 – 2 prosent) og bare unntaksvis over 4 prosent. Prosentueringsgrunnlaget vil ikke oppgis for hver enkelt tabell, men det er mulig å regne seg tilbake til tallet ved hjelp av fordelingen i tabell 2.1.

3.2 De fleste elevene har engasjerte foreldre

Undersøkelsen inneholder fem spørsmål om foreldrenes engasjement og interesse for barnas utdanning.

Tabell 3.3: Foreldres/foresattes syn på skole og utdanning

	Passer svært dårlig	Passer ganske dårlig	Passer ganske godt	Passer svært godt	Sum
De er svært interessert i skolearbeidet mitt	2 %	8 %	49 %	41 %	100 %
Det er sjelden de hjelper meg med skolearbeid	22 %	37 %	28 %	14 %	100 %
De synes det er bortkastet å ta lang utdanning	89 %	8 %	1 %	1 %	100 %
Det hender ofte at de roser meg for skolearbeidet	3 %	10 %	44 %	43 %	100 %
De går alltid på foreldremøter	4 %	9 %	38 %	49 %	100 %

Tabellen gir et generelt inntrykk av at et solid flertall av foreldrene engasjerer seg i barnas skolegang. 90 prosent har foreldre som er svært interessert i skolearbeidet, 87 prosent gir ofte ros, og like mange går alltid på foreldremøter. På den annen side mener 42 prosent at de sjelden får hjelp med skolearbeid. Knappt noen av foreldrene synes det er bortkastet må ta lang utdanning.

3.3 Negative holdninger til nynorsk er utbredt

Hovedinntrykket er at en betydelig andel av elevene har gjennomgående negative holdninger til nynorsk som skriftspråk og til nynorsknære dialekter og talemål, mens holdningene til norskundervisningen er langt mer nyanserte og i hovedsak på den positive siden. Som eksempler på det første kan nevnes at så mange som 72 prosent av elevene mener at adjektivet ”gammeldags” passer ganske godt eller svært godt på det nynorske språket, mens 65 prosent mener ”kjedelig” er et passende adjektiv. På den annen side er det bare 28 prosent som mener at adjektivet ”naturlig” passer, mens 25 prosent finner ”elegant” passende for å karakterisere nynorsk.

Tabell 3.4: Seks eksempler på adjektiver og hvor godt de passer på det nynorske språket

	Passer svært dårlig	Passer ganske dårlig	Passer ganske godt	Passer svært godt	Sum
Nynorsk er: Gammeldags	10 %	18 %	34 %	38 %	100 %
Nynorsk er: Kjedelig	13 %	21 %	24 %	41 %	100 %
Nynorsk er: Naturlig	39 %	32 %	22 %	6 %	100 %
Nynorsk er: Elegant	40 %	35 %	18 %	7 %	100 %
Nynorsk er: Stygt	23 %	29 %	23 %	25 %	100 %
Nynorsk er: Poetisk	25 %	24 %	33 %	18 %	100 %

I forhold til kjente temaer knyttet til nynorskens rolle i media og i norsk kultur generelt og i skolen, avslører elevene stor skepsis og temmelig avvisende holdninger. Halvparten av elevene er helt enig i utsagnet at det ikke er nødvendig å utgi egne lærebøker på nynorsk for videregående skole, mens bare 14 prosent er helt eller litt enig i at det burde oversettes flere utenlandske bøker til nynorsk. 54 prosent av elevene er helt eller litt enig i utsagnet at ingen kommer til å skrive nynorsk om 50 år, og 46 prosent mener at det er lettere å forstå svensk nynorsk. Det siste funnet er nok mer talende for elevenes holdning til nynorsk enn for deres svenskunnskaper. 26 prosent er litt eller helt enig i at det kan være vanskelig å forstå plakater, oppslag og skilt når teksten er på nynorsk, og så mange som 59 prosent er litt eller helt enig i at skjønnlitteratur som er skrevet på nynorsk, burde oversettes til bokmål.

Tabell 3.5: 11 eksempler på påstander om bruk av nynorsk i media og holdning til nynorsk generelt

	Helt uenig	Litt uenig	Litt enig	Helt enig	Sum
Flere utenlandske bøker burde oversettes til nynorsk	56 %	25 %	14 %	4 %	100 %
For mange utenlandske TV-serier er teksten på nynorsk	26 %	29 %	25 %	20 %	100 %
Journalister som har nynorsk som målform burde ha lov til å skrive på nynorsk i VG og Dagbladet	38 %	19 %	25 %	19 %	100 %
Det er ikke nødvendig å utgi lærebøker på nynorsk for videregående skole	14 %	19 %	17 %	50 %	100 %
Skjønnlitteratur som er skrevet på nynorsk burde oversettes til bokmål	21 %	20 %	24 %	35 %	100 %
Flere burde skrive nynorske tekster til rock og pop musikk	70 %	18 %	8 %	4 %	100 %
Om 50 år tror jeg ikke det er noen som skriver nynorsk	15 %	30 %	31 %	23 %	100 %
Det er enklere å forstå svensk enn nynorsk	24 %	30 %	26 %	20 %	100 %
Jeg forstår nynorsk bedre etter at vi har lest nynorsk litteratur på skolen	24 %	23 %	40 %	13 %	100 %
Dersom nynorsken ble borte, ville det være et stort tap for norsk kultur	30 %	21 %	30 %	19 %	100 %
Ofte synes jeg det er vanskelig å forstå plakater, oppslag og skilt når teksten er på nynorsk	41 %	32 %	18 %	8 %	100 %

Selv om vi finner mye skepsis og negative holdninger til nynorsk, er det likevel en viss variasjon. Elevene er delt omtrent på midten når det gjelder utsagnet at det ville være et stort tap for norsk kultur dersom nynorsken ble borte.

Et gjennomgående trekk er at elever som går på skoler som ikke er med i forsøket med valgfritt skriftlig sidemål, er noe mer negative eller skeptiske enn elever på skoler som er med i forsøket. Den lille gruppa av elever som går på skoler som er med i forsøket, men som selv har valgt skriftlig sidemål, er nøytrale i sine holdninger.

3.4 Nyanserte holdninger til norskundervisningen

Det er svært delte meninger elevene imellom når det gjelder nynorskopplæringen de fikk på ungdomsskolen. Et knapt flertall av de som hadde slik opplæring, ca 54 prosent, mener at undervisningen var ganske god eller svært god, og en like stor andel mener at de lærte en del eller mye av nynorskopplæringen på ungdomsskolen. På den annen side mener over 60 prosent av elevene at det ble brukt for mye tid på nynorskundervisningen på ungdomsskolen. Når det gjelder disse spørsmålene, er det ingen forskjell om elevene går på skoler som er med i eller utenfor forsøket.

Når det gjelder norskundervisningen som er gitt på grunnkurset, er elevene bedt om å gi en hovedkarakter og i tillegg vurdere undervisningen i forhold til 15 adjektiver. Den gjennomsnittlige hovedkarakteren er 4,1. Tabell 3.6 viser hvor godt eller dårlig elevene mener at de 15 adjektivene passer på norskundervisningen.

Tabell 3.6: 15 adjektiver og hvor godt elevene synes de passer på norskundervisningen

	Passer svært dårlig	Passer ganske dårlig	Passer ganske godt	Passer svært godt	Sum
Norskundervisningen er: Nyttig	9 %	24 %	51 %	16 %	100 %
Norskundervisningen er: Lærerik	8 %	26 %	51 %	16 %	100 %
Norskundervisningen er: Aktuell	7 %	28 %	51 %	13 %	100 %
Norskundervisningen er: Grundig	7 %	29 %	52 %	12 %	100 %
Norskundervisningen er: Variert	10 %	26 %	50 %	13 %	100 %
Norskundervisningen er: Krevende	7 %	31 %	48 %	13 %	100 %
Norskundervisningen er: Interessant	11 %	35 %	43 %	11 %	100 %
Norskundervisningen er: Kjedelig	14 %	30 %	34 %	21 %	100 %
Norskundervisningen er: Spennende	17 %	39 %	35 %	8 %	100 %
Norskundervisningen er: Vanskelig	12 %	49 %	33 %	6 %	100 %
Norskundervisningen er: Inspirerende	16 %	42 %	32 %	9 %	100 %
Norskundervisningen er: Fantasiløs	19 %	39 %	30 %	12 %	100 %
Norskundervisningen er: Gammeldags	17 %	45 %	29 %	9 %	100 %
Norskundervisningen er: Rotete	21 %	44 %	26 %	9 %	100 %
Norskundervisningen er: Dårlig	31 %	41 %	21 %	7 %	100 %

Nyttig, lærerik, aktuell, grundig og variert er de adjektivene som elevene synes passer best, mens fantasiløs, gammeldags, rotete og dårlig passer dårligst. Alt i alt gir elevene dermed en positiv vurdering av undervisningen, selv om det er stor variasjon i materialet. Størst variasjon er det i forhold til adjektivet "kjedelig", der til sammen 35 prosent velger en av ytterkategoriene.

Når det gjelder elevenes vurdering av tidsbruk, krav og ressursinnsats i norskundervisningen (tabell 3.7), er det stor variasjon i holdningene. Vi finner likevel en gjennomgående tendens til at flertallet mener at kravene er for høye og tidsbruken for stor.

Tabell 3.7: Fire spørsmål om norskundervisningen

Synes du det er for få eller for mange undervisnings-timer i norsk i forhold til andre fag?	Alt for få timer	2 %	Synes du det er for lite eller for mye stoff som skal leses i norskfaget?	Alt for lite å lese	2 %
	Litt for få	32 %		Litt for lite	29 %
	Egen midtkategori	8 %		Egen midtkategori	5 %
	Litt for mange	53 %		Litt for mye	55 %
	Alt for mange timer	6 %		Alt for mye å lese	9 %
Sum		100 %	Sum		100 %
Synes du det går med for lite eller for mye tid til lekser i norskfaget i forhold til andre fag?	Alt for lite tid	4 %	Synes du at nynorsk får for liten eller for stor plass i norskundervisningen?	Alt for liten plass	6 %
	Litt for lite	41 %		Litt for liten plass	27 %
	Egen midtkategori	7 %		Egen midtkategori	3 %
	Litt for mye	44 %		Litt for stor plass	42 %
	Alt for mye tid	5 %		Alt for stor plass	21 %
Sum		100 %	Sum		100 %

53 prosent mener at det er litt for mange norsktimer i forhold til andre fag, og i tillegg mener 6 prosent at det er alt for mange. 53 prosent mener det er litt for mye stoff som skal leses, mens 9 prosent mener det er altfor mye å lese. Når det gjelder tid som medgår til lekser i norskfaget, er elevene delt omtrent på midten. 41 prosent mener at det går med litt for lite tid, mens 44 prosent mener det går med litt for mye tid. Klarest er holdningene når det gjelder nynorskens plass i norskundervisningen. Her mener 42 prosent at den får litt for stor plass, og i tillegg mener 21 prosent at den får altfor stor plass.

Med unntak av det siste av de fire spørsmålene i tabell 3.7 er det ingen forskjell mellom elever på skoler som er med i forsøket med valgfritt skriftlig sidemål, og de øvrige elevene. Når det gjelder nynorskens plass i norskundervisningen, mener 16 prosent av elevene på forsøksskolene at den tar altfor stor plass, mot 27 prosent av elevene på de øvrige skolene.

Elevenes subjektive oppfatning av læringsutbytte og ferdigheter i bokmål og nynorsk er sammenliknet med vurdering av ferdigheter i engelsk.

Tabell 3.8: Elevenes vurdering av egne språklige ferdigheter

	Svært dårlig	Ganske dårlig	Ganske godt	Svært godt	Sum
Hvor godt vil du si at du behersker bokmål?	0 %	2 %	42 %	56 %	100 %
Hvor godt vil du si at du behersker nynorsk?	21 %	34 %	39 %	6 %	100 %
Hvor godt vil du si at du behersker engelsk?	1 %	8 %	52 %	39 %	100 %

Mens 56 prosent mener de behersker bokmål svært godt og 42 prosent ganske godt, er de tilsvarende andelene for nynorsk hhv 6 og 39 prosent. Flertallet av elevene mener dermed at de behersker nynorsk ganske dårlig eller svært dårlig. Det er svært små forskjeller mellom elever som er med i forsøket, og de som er utenfor. Mest slående er kanskje likevel

vurderingen av egne engelskferdigheter, som ligger langt nærmere vurderingene av bokmålsferdigheter enn nynorskferdigheter.

3.5 De fleste elevene trives godt og viser god tilpasning

Undersøkelsen omfatter en rekke spørsmål som gjelder elevenes trivsel, opplevelse av skolehverdagen og egenvurdering.

Tabell 3.9: Elevenes trivsel på skolen og i klassen

	Hvordan trives du på skolen?	Hvordan trives du i klassen?
Meget dårlig	2 %	1 %
Dårlig	2 %	2 %
Nokså godt	13 %	14 %
Godt	35 %	32 %
Meget godt	48 %	51 %
Sum	100 %	100 %

83 prosent av elevene trives godt eller meget godt på skolen og i klassen. Bare 3-4 prosent trives dårlig eller meget dårlig. Andelen som trives meget godt, er noe høyere for spørsmålet om trivsel i klassen enn for trivsel på skolen.

Tabell 3.10: 15 spørsmål om ulike sider ved skolehverdagen

	Helt uenig	Litt uenig	Litt enig	Helt enig	Sum
Jeg lærer mye på skolen	3 %	12 %	44 %	41 %	100 %
Jeg har problemer med å forstå mange ord og uttrykk i lærebøkene	49 %	32 %	17 %	3 %	100 %
Det er kjedelig å gå på skolen	14 %	27 %	45 %	13 %	100 %
Jeg har gode anlegg for å skrive	4 %	17 %	48 %	31 %	100 %
De fleste lærerne mine er flinke	7 %	21 %	44 %	29 %	100 %
Det er for mye teori på skolen	7 %	25 %	46 %	22 %	100 %
Undervisningen er slik at jeg lærer av den	4 %	23 %	51 %	21 %	100 %
Det er vanskelig å få nye venner på skolen	54 %	29 %	12 %	4 %	100 %
Utdanning kommer godt med senere i livet	2 %	3 %	11 %	85 %	100 %
Jeg gruer meg ofte til å gå på skolen	62 %	23 %	11 %	4 %	100 %
Å få gode karakterer er viktig	1 %	3 %	28 %	67 %	100 %
Jeg er flinkere enn de fleste andre i klassen min	16 %	39 %	32 %	13 %	100 %
Det er mange fag på skolen som er for vanskelige	19 %	40 %	34 %	7 %	100 %
Jeg gleder meg til å møte de andre i klassen hver dag	5 %	18 %	43 %	33 %	100 %
Jeg har gode anlegg for å mekke og skru	36 %	28 %	25 %	10 %	100 %

Den høye graden av trivsel understrekes av at 76 prosent av elevene gleder seg til å møte de andre i klassen hver dag. Bare 16 prosent er helt eller delvis enig i at det er vanskelig å få nye venner, mens 15 prosent ofte gruer seg til å gå på skolen. På den annen siden er 58 prosent helt eller delvis enig i at det er kjedelig på skolen. Bakgrunnstallene viser likevel at

så mange som 49 prosent av de som trives meget godt på skolen, er helt eller delvis enig i utsagnet om å kjede seg, så sammenhengen mellom trivsel og å kjede seg er ikke spesielt sterk.

Helhetsbildet er at flertallet av elevene synes å være tilfreds med det tilbudet skolen gir, og at de tilpasser seg godt. 85 prosent er litt eller helt enig i utsagnet at de lærer mye på skolen, 73 prosent mener at lærerne er flinke, og 72 prosent mener at undervisningen er slik at de lærer mye av den. På den annen side mener 68 prosent at det er for mye teori på skolen, mens 41 prosent synes det er mange fag på skolen som er for vanskelige. Problemer med å forstå mange ord og uttrykk i lærebøkene har likevel bare 20 prosent, og bare noen ganske få er helt enig i dette utsagnet.

Elevene på de tre studieforbereidende studieretningene synes å ha gjort et riktig hovedvalg ettersom 79 prosent mener de har gode anlegg for å skrive, mens 35 prosent har gode anlegg for å mekke og skru. At utdanning kommer godt med, og at gode karakterer har stor betydning, er det stor enighet om. 96 prosent er helt eller delvis enig i disse utsagnene. Det er ellers interessant å merke seg at et mindretall mener at de er flinkere enn de fleste i klassen. Det er ingen forskjeller av betydning mellom skoler i og utenfor forsøket når det gjelder spørsmålene i dette underkapitlet.

3.6 Leser elever som er med i forsøket mindre nynorsk enn forutsatt?

En av forutsetningene i den særskilte læreplanen som gjelder forsøket med valgfritt skriftlig sidemål, er at elevene skal lese minst ett verk på nynorsk i løpet av grunnkurset. Hvis vi skal legge elevenes rapportering til grunn, er dette kravet ikke oppfylt helt etter intensjonene.

Tabell 3.11: Lesing av bøker på nynorsk og bokmål i grunnkurset.

		Kategori i forhold til forsøket					
		Med i forsøket	Forsøksskole, ikke med i forsøket	Skole utenfor forsøket	Fritak, ordinær elev	Fritak, norsk 2. språk	Alle
Har du lest	Ubesvart	1 %		0 %	0 %	5 %	1 %
minst en bok på bokmål?	Ja	95 %	95 %	94 %	96 %	87 %	94 %
	Nei	4 %	5 %	6 %	4 %	7 %	5 %
Sum		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Har du lest	Ubesvart	2 %	1 %	1 %	3 %	8 %	2 %
minst en bok nynorsk?	Ja	75 %	84 %	33 %	41 %	38 %	52 %
	Nei	23 %	15 %	65 %	56 %	54 %	46 %
Sum		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Mens praktisk talt alle har lest minst en bok på bokmål i løpet av grunnkurset, er det bare halvparten som har lest en bok på nynorsk. Hvis intensjonen i læreplanen for forsøket hadde blitt fulgt opp, skulle andelen som hadde lest en bok på nynorsk være like høy som andelen som har lest en bok på bokmål blant de elevene som er med i forsøket. Det viser seg imidlertid at bare tre av fire har lest et nynorskverk. På skolene utenfor forsøket er andelen en av tre, noe som kanskje er mer i tråd med forventningene. At vi finner relativt høye andeler som har lest en bok på nynorsk blant fritakselevne, kan skyldes at vi finner en god del av disse på skoler som er med i forsøket. De leser tydeligvis samme litteratur som sine klassekamerater.

En mulig forklaring på at en av fire elever som er med i forsøket oppgir at de ikke har lest minst ett verk på nynorsk, kan være at noen skoler har brukt en samling av utvalgte noveller i stedet for ett enkelt verk. Elevene kan ha tolket spørsmålet som at et slikt utvalg av noveller ikke tilsvarer ett enkelt verk. Om denne praksisen er i tråd med intensjonen i læreplanen, skal vi ikke ta stilling til her.

Elevenes øvrige lesevaner kan også ha betydning for motivasjon og læringsutbytte. Tabell 3.12 viser hvor ofte elevene leser aviser, ukeblader og skjønnlitteratur.

Tabell 3.12: Lesevaner.

	Aldri	Sjeldnere enn månedlig	Månedlig	Ukentlig	Daglig	Sum
Hvor ofte leser du aviser?	1 %	3 %	6 %	31 %	59 %	100 %
Hvor ofte leser du ukeblader?	4 %	13 %	30 %	44 %	9 %	100 %
Hvor ofte leser du skjønnlitterære bøker?	6 %	39 %	25 %	18 %	12 %	100 %

59 prosent av elevene leser aviser daglig og 90 prosent ukentlig eller oftere. Litt over halvparten leser ukeblader ukentlig eller oftere, mens bare 30 prosent leser skjønnlitteratur like ofte. Det er ingen forskjeller mellom skoler i og utenfor forsøket når det gjelder lesevaner.

3.7 Stor variasjon i vurdering av arbeidsformer og læringsmiljø

Tabell 3.13: Fem spørsmål om arbeidsinnsats og læringsmiljø.

	Helt uenig	Litt uenig	Litt enig	Helt enig	Sum
De fleste i klassen jobber godt i norsktimene	9 %	33 %	43 %	15 %	100 %
De fleste i klassen er oppmerksomme i norsktimene	9 %	36 %	41 %	13 %	100 %
De fleste i klassen tar del i diskusjoner i norsktimene	7 %	30 %	43 %	20 %	100 %
De fleste i klassen arbeider godt med leksene i norsk	14 %	44 %	34 %	9 %	100 %
De fleste i klassen er flinke til å samarbeide i norsktimene	4 %	15 %	52 %	29 %	100 %

Elevenes vurdering av læringsmiljøet i klassen/basisgruppen viser betydelig variasjon, men på fire av fem spørsmål er det et flertall som gir uttrykk for en positiv vurdering. Størst andel på den positive siden finner vi når det gjelder vurderingen av elevenes evne til å samarbeide i norsktimene. Bare når det gjelder elevens egen innsats med lekser, finner vi et flertall på den negative siden. Det synes å være en gjennomgående tendens til at elevene på skolene som er med i forsøket, har noe mer positive vurderinger av arbeidsinnsats og læringsmiljø enn elever på skoler utenfor forsøket. Forskjellene er statistisk signifikante, men likevel ikke spesielt store. Størst er forskjellen for utsagnet at de fleste i klassen arbeider godt med leksene i norsk. På skolene som er med i forsøket, er 11 prosent helt uenig i dette utsagnet, mot 16 prosent på skolene som ikke er med i forsøket.

Tabell 3.14: Fire spørsmål om hyppighet av ulike undervisnings- og arbeidsformer.

	Veldig ofte	Ganske ofte	Ganske sjelden	Veldig sjelden	Aldri	Sum
Prosjektarbeid og gruppearbeid sammen med andre elever	7 %	40 %	34 %	14 %	5 %	100 %
Elevene arbeider hver for seg, løser oppgaver, leser, finner stoff	13 %	49 %	29 %	7 %	2 %	100 %
Læreren gjennomgår læreboka, forklarer, snakker til hele klassen	33 %	45 %	14 %	6 %	2 %	100 %
Elever legger fram sitt arbeid og klassen diskuterer, eller lignende	7 %	34 %	36 %	17 %	6 %	100 %

Den vanligste arbeidsformen synes å være at lærer gjennomgår læreboka, forklarer og snakker til hele klassen, altså den tradisjonelle, formidlingsorienterte ”tavleundervisningen”. 78 prosent av elevene rapporterer at dette finner sted veldig ofte eller ganske ofte. Her er det en forskjell mellom skolene, slik at andelen er 73 prosent på skolene som er med i forsøket, mot 83 prosent ved de øvrige skolene. Lavest hyppighet er det på arbeidsformer der elevene legger fram sitt arbeid og klassen diskuterer. Nesten 60 prosent rapporterer at dette skjer ganske sjelden, veldig sjelden eller aldri. Også her finner

vi forskjeller, slik at andelen er 56 prosent på skolene i forsøket, mot 62 prosent på de øvrige skolene. For de to øvrige arbeidsformene i tabell 3.13 er det ingen forskjeller mellom skoletypene.

Det er ikke nødvendigvis noen direkte sammenheng mellom hvilke undervisningsformer som dominerer, og det læringsutbyttet elevene mener de har. Dette framgår av tabell 3.14.

Tabell 3.15: Fire spørsmål om læringsutbytte av ulike undervisnings- og arbeidsformer.

	Mye	En del	Litt	Ikke noe	Sum
Prosjektarbeid og gruppearbeid sammen med andre elever.	33 %	44 %	18 %	4 %	100 %
Elevene arbeider hver for seg, løser oppgaver, leser, finner stoff.	21 %	48 %	28 %	3 %	100 %
Læreren gjennomgår læreboka, forklarer, snakker til hele klassen.	22 %	41 %	31 %	6 %	100 %
Elever legger fram sitt arbeid og klassen diskuterer, eller lignende.	20 %	43 %	29 %	8 %	100 %

Elevene mener selv at de får mest ut av prosjektarbeid og gruppearbeid sammen med andre elever, mens de får mindre ut av "tavleundervisning" og framlegging av medelever. Forskjellene i læringsutbytte varierer likevel ikke veldig mye mellom undervisningsformene, og alle former vurderes av de fleste som å gi mye eller en del utbytte. Når det gjelder læringsutbyttet av de ulike undervisningsformene, er det ingen forskjell mellom skoler som er med i forsøket, og de som er utenfor.

Tabell 3.16: Ni spørsmål om elevmedvirkning i undervisningen.

	Ja	Nei	Sum
Fortalt en kort historie for klassen	43 %	57 %	100 %
Vært med på dramatisering eller rollespill	73 %	27 %	100 %
Lest høyt i klassen	91 %	9 %	100 %
Deltatt aktivt i diskusjon i klassen eller i grupper	83 %	17 %	100 %
Innledet til diskusjon	35 %	65 %	100 %
Ledet et møte	10 %	90 %	100 %
Presentert et referat eller sammendrag	66 %	34 %	100 %
Holdt et enkelt foredrag	84 %	16 %	100 %
Foretatt et intervju	46 %	54 %	100 %

Når det gjelder aktivisering av elevene og deres egen medvirkning i undervisningen, svarer 91 prosent at de har lest høyt i klassen, 84 prosent har holdt et enkelt foredrag, og 83 prosent har deltatt aktivt i diskusjon. Å innlede til diskusjon har bare 35 prosent gjort, og så få som 10 prosent har ledet et møte. For to av de ni formene for elevmedvirkning finner vi signifikante forskjeller mellom skoler i og utenfor forsøket. 47 prosent av elevene på forsøksskolene har fortalt en kort historie for klassen, mot 39 prosent av elevene på skoler utenfor forsøket. På den annen side har 49 prosent på skolene utenfor forsøket foretatt et intervju, mot 43 prosent på forsøksskolene.

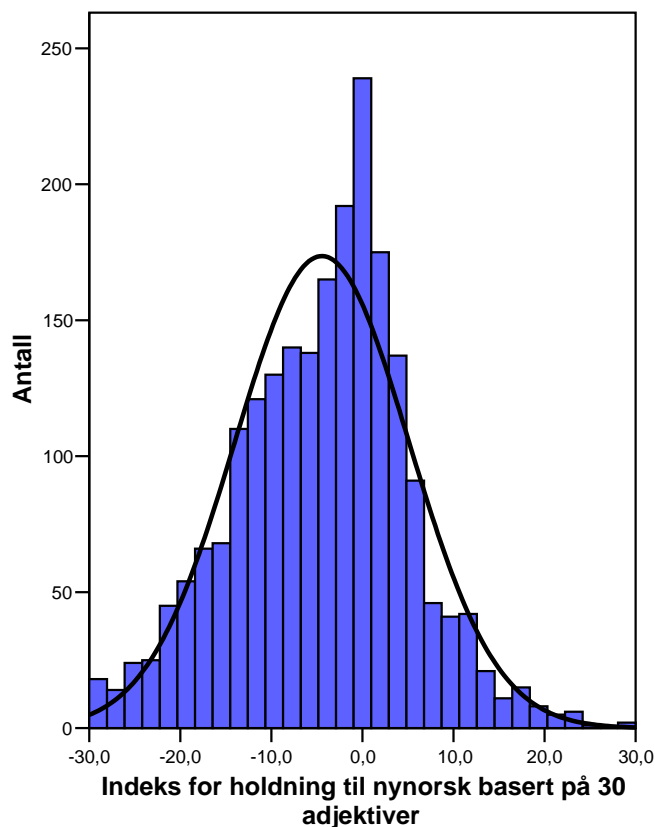
4 Sammensatte mål for holdninger

I analysene og rapporteringen av undersøkelsen benyttes to indekser for å gi samlede mål basert på flere spørsmål om samme emne. Den ene indeksen gjelder holdning til nynorsk, mens den andre gjelder holdning til norskundervisningen. Begge indekser er basert på assosiasjon til adjektiver av positiv eller negativ valør.

4.1 Indeks for holdning til nynorsk

Utgangspunktet er her i alt 30 adjektiver, hvorav 15 kan sies å ha negativ valør, mens de øvrige 15 er positivt ladet. Følgende adjektiver er med: Vakkert, uvant, naturlig, gammeldags, nasjonalt, upraktisk, poetisk, kjedelig, moderne, uforståelig, elegant, ensformig, ekte, krampaktig, artig, unødvendig, uttrykksfullt, provinsielt, folkelig, klønete, romantisk, stygt, presist, bondsk, treffende, simpelt, kraftfullt, innskrenket, velklingende og utydelig.

Eleven blir bedt om å krysse av for hvor godt de synes de 30 adjektivene passer på det nynorske språket. Svarkategoriene er 1 "Passer svært dårlig" 2 "Passer ganske dårlig" 3 "Passer ganske godt" og 4 "Passer svært godt". Tallverdiene for svarene summeres opp slik at adjektiver med positiv ladning gis positivt fortegn, og de med negativ ladning gis negativt fortegn. Hvis alle adjektiver med positiv ladning passer svært godt, og alle med negativ ladning passer svært dårlig, vil summen bli $(4 * 15) - (1 * 15) = 45$. Hvis alle adjektiver med negativ ladning passer svært godt, og alle med positiv ladning passer svært dårlig, vil summen bli $(1 * 15) - (4 * 15) = -45$. Skalaen regnes deretter om slik at den går fra -30 til +30. Dermed kan -30 forstås som 30 helt negative svar og +30 som 30 helt positive svar. Figur 4.1 viser hvordan elevene fordeler seg på holdningsindeksen.

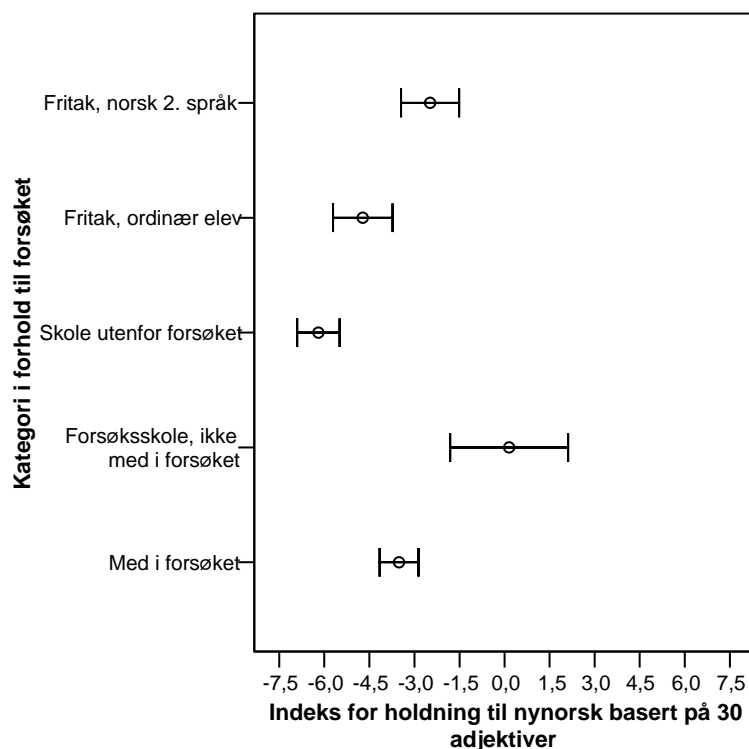
Figur 4.1: Holdning til nynorsk blant 2150 grunnkurselever.

Den vanligste verdien er 0, altså en helt nøytral holdning, noe hver niende elev har. En slik gjennomsnittlig nøytral holdning kan imidlertid skjule stor variasjon med hensyn til hvordan eleven har vurdert hvert enkelt av de 30 adjektivene.

Gjennomsnittsverdien for alle 2150 elever i undersøkelsen er $-4,45$, noe som kan karakteriseres som en svakt negativ holdning. Dette er likevel klart signifikant forskjellig fra en helt nøytral holdning.³ Fordelingen avviker klart fra en normalfordeling (den klokkeformede kurven i diagrammet). Selv om de vanligste verdiene ligger nær 0, er det en betydelig skjevhet som trekker gjennomsnittet mot den negative siden. Mens bare 2 prosent av elevene har en verdi som er + 15 eller høyere, har 15 prosent en verdi som er -15 eller lavere.

Et av hovedfunnene i undersøkelsen er at det er en signifikant forskjell mellom elevgruppene når det gjelder holdning til nynorsk. Diagram 4.2 viser gjennomsnittsverdien for de fem elevgruppene med et usikkerhetsintervall rundt gjennomsnittet.

³ Gjennomsnittsverdien er $-4,45$ og konfidensintervallet er $\pm 0,4$ poeng. Dette betyr at vi med 95 prosent sikkerhet kan si at gjennomsnittsverdien ligger mellom $-4,05$ og $-4,85$ og at gjennomsnittsholdningen dermed er negativ.

Figur 4.2: Holdning til nynorsk. Gjennomsnittsverdi med statistisk usikkerhet for fem elevgrupper.

Figur 4.2 viser gjennomsnittsverdier og usikkerheten rundt disse verdiene for fem elevgrupper. Den lille sirkelen viser gjennomsnittsverdien, mens den horisontale streken viser den statistiske usikkerheten som må knyttes til denne verdien. Elevene som er med i forsøket, har en gjennomsnittsverdi på holdningsindeksen på $-3,5$ poeng. Rundt dette gjennomsnittet er det en usikkerhet, eller konfidensintervall på $\pm 0,6$ poeng. Dette betyr at vi med 95 prosent sikkerhet kan si at gjennomsnittsverdien er mellom $-2,9$ og $-4,1$, og at det på den annen side er 5 prosent sannsynlighet for at den reelle gjennomsnittsverdien for denne elevgruppa kan være utenfor dette området. 95 prosent sikkerhet regnes normalt som å være tilfredsstillende for denne typen undersøkelser.

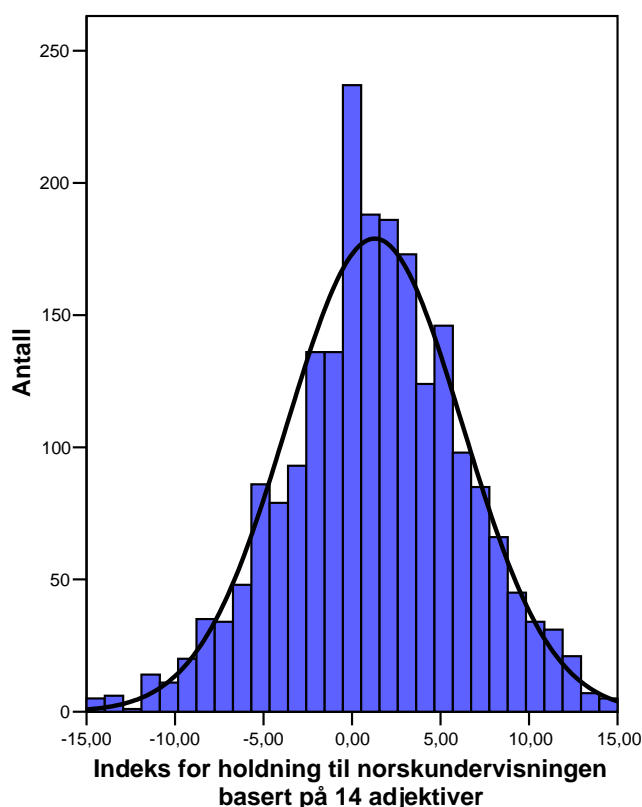
Den statistiske usikkerheten bestemmes av to forhold, nemlig antall undersøkelsesenheter, elever i vårt tilfelle, og variasjonen i svarene de gir. Hvis vi har mange enheter som mener stort sett det samme, vil usikkerheten rundt gjennomsnittsverdien bli svært liten. Har vi derimot få enheter og stor spredning i svarene, blir usikkerheten ekstra stor. Den store usikkerheten rundt gjennomsnittsverdien for de som går på forsøksskoler, men som har valgt skriftlig sidemål (± 2 poeng), skyldes i første rekke at de er så få.

Mens gjennomsnittet for hele undersøkelsen er $-4,5$, har elever på skoler utenfor forsøket en verdi på $-6,2$. Elever som er med i forsøket, har en verdi på $-3,5$, og elever som går på skoler som er med i forsøket, men som har valgt skriftlig sidemål, har en verdi på $0,2$. Figur 4.2 viser at det er statistisk signifikante forskjeller mellom disse tre gruppene ved at konfidensintervallene ikke overlapper hverandre. De to gruppene som er fritatt fra vurdering i skriftlig sidemål, ligger relativt nær gjennomsnittet.

4.2 Indeks for holdning til norskundervisningen

Indeksen for elevenes holdning til norskundervisningen er bygd opp på samme måte som nynorskindeksen. Forskjellen er at vi her baserer oss på 14 av 15 adjektiver. Elevene er bedt om å vurdere hvor godt adjektivene passer på norskundervisningen de har fått på grunnkurset (se tabell 3.6). Det presiseres at vurderingen skal gjelde all norskundervisning, både i bokmål og nynorsk. Følgende adjektiver er benyttet i det samlede målet: Variert, vanskelig, spennende, gammeldags, interessant, dårlig, grundig, fantasiløs, nyttig, rotete, aktuell, lærerik, kjedelig og inspirerende.

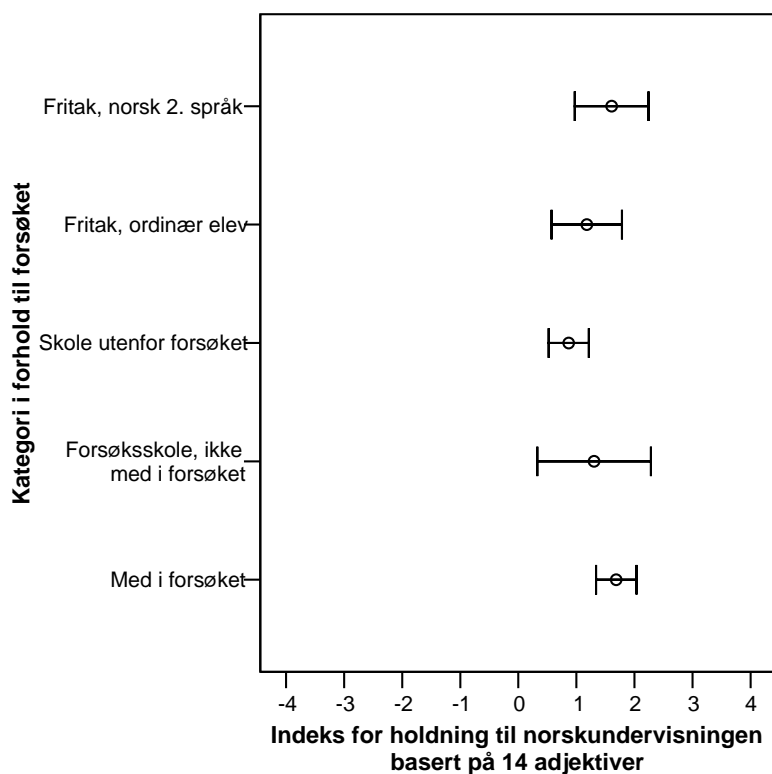
8 av de 14 adjektivene har positiv ladning, mens 6 har negativ ladning. Vi veier derfor svarene slik at summen av verdiene for positivt og negativt ladete adjektiver skal telle like mye. Skalaen vi da får, går fra -14 til +14.

Figur 4.3: Holdning til norskundervisningen. Fordeling av 2150 grunnkurselever på 29 forskjellige indeksverdier.

Også her er den vanligste holdningen helt nøytral, mens gjennomsnittet er 1,28 poeng og signifikant forskjellig fra null⁴, med andre ord en meget svak positiv holdning. Indeksen er tilnærmet normalfordelt, noe som framgår av den klokkeformete linjen i diagrammet.

⁴ Gjennomsnittet er 1,28, mens konfidensintervallet er +/- 0,21.

Figur 4.4: Holdning til norskundervisningen i fem elevgrupper.

I motsetning til det vi finner for nynorskindeksen, er det ingen forskjeller av betydning mellom de fem hovedgruppene når det gjelder holdningen til norskundervisningen. Forskjellen mellom elever med forsøk og de på skoler utenfor forsøket er riktignok statistisk signifikant, men likevel så liten (0,82 poeng) at den ikke kan tillegges særlig vekt.

5 En typologi for å beskrive elevene

På basis av 14 av de 15 spørsmålene om hvordan elevene har det på skolen og ser på sine egne evner (se tabell 3.10) er det mulig å lage nye mål der vi reduserer de 14 spørsmålene til fem underliggende egenskaper ved elevene. Metoden som her brukes kalles faktoranalyse, eller prinsippal komponentanalyse⁵. Tabell 5.1 viser hvordan spørsmålene er knyttet til de fem faktorene vi sitter igjen med. Jo høyere tallverdien eller ladningen er, desto større betydning har utsagnet for faktoren. Ladningen kan variere mellom -1 og +1. Negativt fortegn betyr at det er avkrefteende svar på utsagnet som bidrar i faktoren.

Tabell 5.1 Resultater av faktoranalyse for å utvikle en elevtypologi.

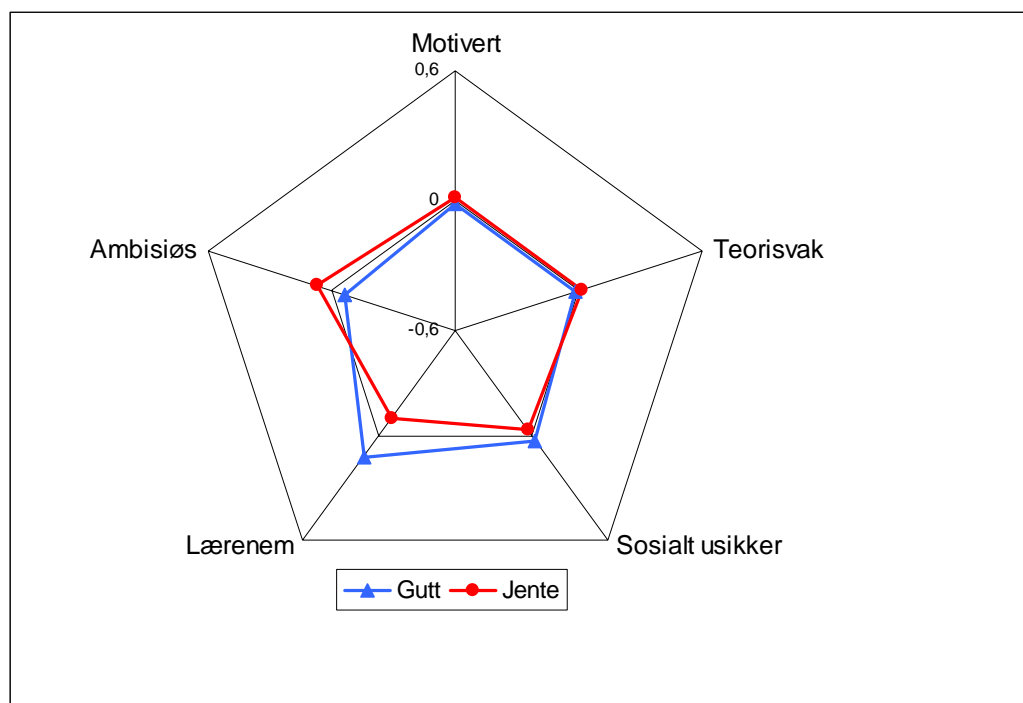
	Motivert	Teorisvak	Faktor Sosialt usikker	Lærenem	Ambisiøs
De fleste lærerne mine er flinke	0,768				
Jeg lærer mye på skolen	0,752				
Undervisningen er slik at jeg lærer av den	0,741				
Det er kjedelig å gå på skolen	- 0,455	0,376			
Det er for mye teori på skolen		0,810			
Det er mange fag på skolen som er for vanskelige		0,641		- 0,355	
Det er vanskelig å få nye venner på skolen			0,761		
Jeg gruer meg ofte til å gå på skolen			0,705		
Jeg gleder meg til å møte de andre i klassen hver dag			- 0,658		
Jeg har gode anlegg for å skrive				0,743	
Jeg er flinkere enn de fleste andre i klassen min				0,655	
Jeg har problemer med å forstå mange ord og uttrykk i lærebøkene		0,371		- 0,472	
Utdanning kommer godt med senere i livet					0,790
Å få gode karakterer er viktig					0,735

Vi får fem faktorer som vi kaller *Motivert*, *Teorisvak*, *Sosialt usikker*, *Lærenem* og *Ambisiøs*, og som til sammen forklarer 59 prosent av den samlede variasjonen i svarene på de 14 spørsmålene vi tar utgangspunkt i. Mye av arbeidet med faktoranalyse ligger i tolkningen av resultatene, og vi har kommet fram til følgende tolkning: De som mener de har flinke lærere, som synes de lærer mye på skolen, som har utbytte av undervisningen og som ikke kjeder seg, kaller vi *motiverte*. De som synes det er for mye teori, som synes

⁵ Faktoranalyse går ut på at sammenhengene mellom alle spørsmålene, eller variablene, som inngår i analysen kartlegges. Denne kartleggingen fører til at man kan avsløre underliggende mønstre av sammenhenger mellom spørsmålene. Man finner grupper av spørsmål som hører sammen. Disse gruppene danner nye, sammensatte faktorvariabler der de enkelte spørsmålene bidrar med ulik styrke, eller ladninger til faktoren. I tabell 5.1 har vi bare tatt med ladninger med større absolutt verdi enn 0,3. Ett og samme spørsmål kan bidra til flere faktorer, men bidragene vil da bli tilsvarende svakere.

mange fag er vanskelige og som kjeder seg mer enn gjennomsnittet, kaller vi *teorisvake*. De som har mindre lett enn gjennomsnittet for å skaffe seg nye venner, som oftere enn gjennomsnittet gruer seg til å gå på skolen, og som i mindre grad enn gjennomsnittet gleder seg til å møte de andre i klassen, kaller vi *sosialt usikre*. De *lærenemme* mener selv at de har gode anlegg for å skrive, de mener de er flinkere enn de fleste andre i klassen, de synes ikke det er for mange vanskelige ord og uttrykk, og de synes heller ikke det er for mange vanskelige fag. Den siste faktoren identifiserer en gruppe særlig *ambisiøse* elever, nemlig de som i enda sterkere grad enn gjennomsnittet mener at det er viktig å få gode karakterer, og at utdanning kommer godt med seinere i livet.

De fem faktorene kan vi så benytte for å beskrive ulike grupper av elever. I figur 5.1 ser vi nærmere på hvordan jenter og gutter plasserer seg i forhold til de fem faktorene, eller dimensjonene. Gjennomsnittsverdien for alle elevene på de fem dimensjonene er null.

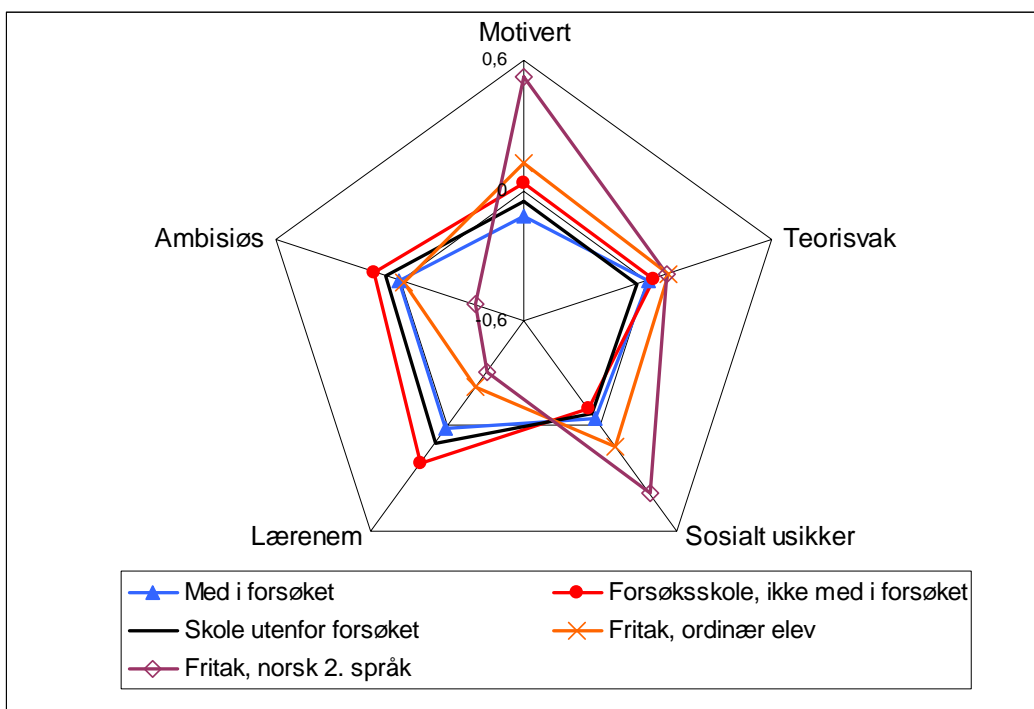

Figur 5.1 Profiler for gutter og jenter basert på faktoranalyse

Guttene skårer høyere enn jentene på faktoren *lærenem*, mens jentene er mer *ambisiøse*. Vi må huske på at det er elevenes egen vurdering som ligger til grunn her. De andre forskjellene er helt marginale og skal ikke tillegges betydning.⁶

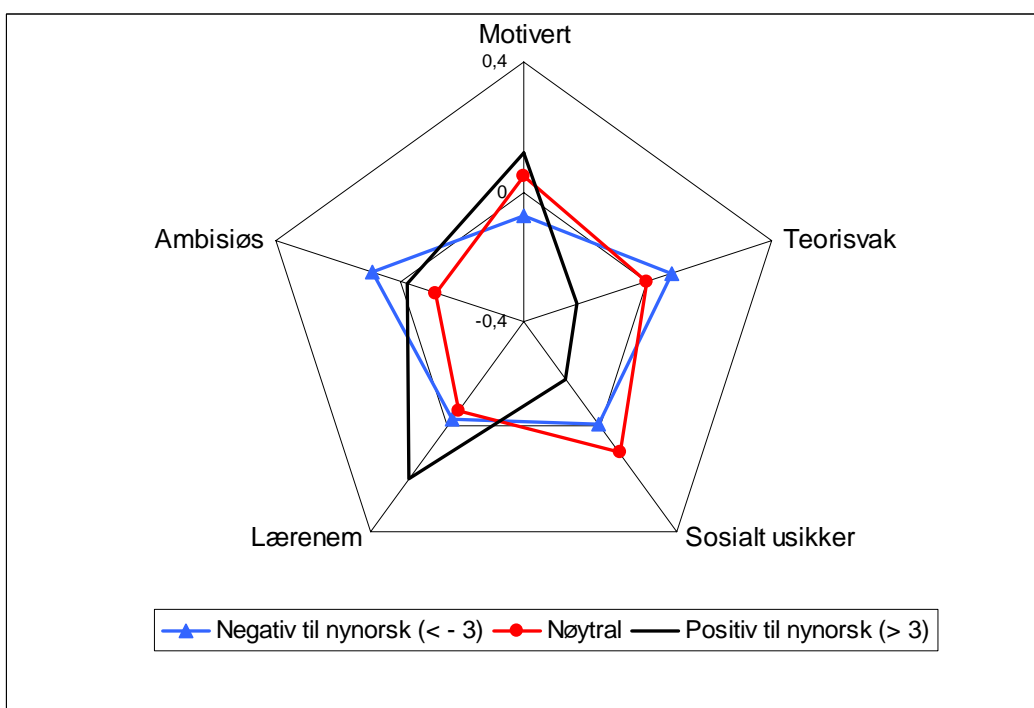
I figur 5.2 ser vi nærmere på hvordan fem elevkategorier plasserer seg i forhold til hverandre.

⁶ Når vi sammenlikner to omtrent like store grupper i et datamateriale på drøyt 2000 enheter, og variablene er standardiserte slik tilfellet er her, vil konfidensintervallet rundt gjennomsnittet være ca 0,06. At variablene er standardiserte, betyr at gjennomsnittet er 0, mens standardavviket er 1.

Figur 5.2 Elevprofiler etter kategori i forhold til forsøket

Mest lærenemme og ambisiøse er elevene på skoler som er med i forsøket, men som har valgt skriftlig sidemål. Svakest motivasjon finner vi blant elever som er med i forsøket, mens ordinære elever på skoler som ikke er med i forsøket, er omtrent som gjennomsnittet på alle områder. Elever med norsk som 2. språk er betydelig mer sosialt usikre og mindre lærenemme og ambisiøse enn gjennomsnittet. Samtidig er de klart mer motiverte. De øvrige fritakselevne er mindre lærenemme og noe mer sosialt usikre enn gjennomsnittet.

Figur 5.3 Elevprofiler etter holdning til nynorsk

En inndeling av materialet etter holdning til nynorsk viser også interessante forskjeller. De 17 prosentene som har positive holdninger til nynorsk (+ 4 poeng eller høyere på holdningsindeksen), skiller seg tydelig fra de som har nøytrale holdninger (mellom – 3 og + 3 poeng, i alt 34 prosent av elevene) og de med negative holdninger (- 4 poeng og lavere, i alt 49 prosent av elevene). De positive er mest lærenemme, minst sosialt usikre og minst ambisiøse, mens de som har negative holdninger til nynorsk, er mer ambisiøse, mindre motiverte og mer teorisvake enn de øvrige.

6 Hva påvirker holdningen til nynorsk?

I det følgende gjengir vi kort resultatene fra en multipel lineær regresjonsanalyse for identifisering av forhold som har effekt på grunnkurselevens holdning til nynorsk. Vi benytter indeksen for holdning til nynorsk som er presentert i avsnitt 4.1 som avhengig av variabel og måler effekten på denne holdningen av en del av de holdningene og egenskapene som er beskrevet tidligere i notatet. Vi holder elever som er fritatt for evaluering i skriftlig nynorsk, utenfor analysen. Det betyr at til sammen 444 elever er holdt utenfor. Følgende effektvariabler er med i analysen:

- Elev på skole som er med i forsøket, men som selv har valgt skriftlig sidemål
- Elev på skole som ikke er med i forsøket
- Har nære slektninger som har nynorsknært talemål
- Har besøkt slekt og/eller venner som har nynorsknært talemål siste år
- Frekvens for lesing av ukeblader
- Frekvens for lesing av skjønnlitterære bøker
- Hvor godt vil du si at du behersker nynorsk?
- Hvor mye synes du at du lærte av nynorskopplæringen på ungdomsskolen?
- Det er kjedelig på skolen
- Å få gode karakterer er viktig
- Fem videregående skoler
- Elev på idrettslinja
- Indeks for holdning til norskundervisningen
- Bor i vestkantbydel (Frogner, Ullern, Vestre Aker)

Alle 18 effektvariabler gir signifikante effekter på holdningen til nynorsk, ni av dem trekker i positiv retning og like mange i negativ retning. Modellen kan forklare til sammen 26 prosent av variasjonen i holdning til nynorsk. Det betyr at det ikke er noen spesielt sterk modell, og at tre fjerdedeler av variasjon må tilskrives andre forhold, som kunne ha gitt effekt, men som ikke er tatt med i modellen fordi vi manglet de relevante opplysningene da analysen ble foretatt. Dette gjelder for eksempel eksamenskarakterer, standpunktkarakterer, resultater fra nasjonale prøver og foreldrenes utdanning. Dette er opplysninger som vi skal ta med i seinere analyser når vi får tilgang til dem. En rekke andre opplysninger er forsøkt tatt med, men gir ikke signifikante effekter. Dette gjelder for eksempel foreldrenes holdninger og interesse for barnas utdanning. Selv om vi hadde med flere relevante opplysninger i analysen, ville vi aldri kunne forklare all variasjon. En god del av variasjonen skyldes nemlig tilfeldigheter. Ingen sosiale fenomener lar seg forklare fullt ut i en statistisk modell, uansett hvor mye relevant informasjon vi måtte ha tilgang til. Tabell 6.1 viser resultatene fra analysen.

Tabell 6.1: Resultater fra multippel lineær regresjonsanalyse med holdning til nynorsk som avhengig variabel.

	Regresjonskoeffisienter		Standardiserte	Signifikanstest	
	B-verdi ⁷	Standardfeil ⁸	Beta-verdi ⁹	t-verdi ¹⁰	p-verdi ¹¹
Konstantledd ¹²	- 3,860	1,885		- 2,048	0,041
Forsøksskole, ikke valgfritt	1,920	0,932	0,045	2,061	0,039
Ikke i forsøket, ordinær	- 2,190	0,550	- 0,109	- 3,986	0,000
Nære slektninger med nynorsk-nært talemål	2,986	0,671	0,123	4,451	0,000
Besøk hos slekt/venner med nynorsknært talemål	3,279	0,619	0,147	5,300	0,000
Hvor ofte leser du ukeblader?	- 0,756	0,230	- 0,070	- 3,287	0,001
Hvor ofte leser du bøker?	0,695	0,191	0,080	3,633	0,000
Hvor godt vil du si at du behersker nynorsk?	1,585	0,287	0,131	5,517	0,000
Lærte en del eller mye nynorsk på ungdomsskolen	2,195	0,463	0,110	4,744	0,000
Det er kjedelig å gå på skolen	- 0,773	0,258	- 0,066	- 2,999	0,003
Å få gode karakterer er viktig	- 0,860	0,340	- 0,054	- 2,529	0,012
Skole 1	3,124	0,890	0,081	3,511	0,000
Skole 2	- 3,042	0,927	- 0,075	- 3,280	0,001
Skole 3	- 2,928	0,807	- 0,086	- 3,628	0,000
Skole 4	3,672	0,950	0,089	3,867	0,000
Skole 5	- 2,279	1,003	- 0,052	- 2,272	0,023
Idrett	- 3,159	0,823	- 0,085	- 3,839	0,000
Indeks for holdning til norskundervisningen basert på 14 adjektiver	0,205	0,044	0,103	4,650	0,000
Frogner, Ullern, Vestre Aker	- 1,473	0,493	- 0,069	- 2,990	0,003

⁷ B-verdi: Angir hvor stor endringen i den avhengige variabelen blir dersom verdien på den uavhengige variabelen øker med en enhet. Hvis man har nære slektninger med nynorsknært talemål (=1) vil verdien på holdningsindeksen være 3 poeng høyere, sammenliknet med de som ikke har slike slektninger (=0), alt annet likt.

⁸ Standardfeil for B-verdien. Mål for usikkerhet knyttet til B-verdien

⁹ Beta-verdi: B-verdien omregnet til en standardisert variabel. Da er gjennomsnittet satt til 0 og standardavviket er lik 1. Beta-verdiene for ulike variabler kan sammenliknes direkte i motsetning til B-verdiene, fordi variablene kan ha forskjellige skalaer og dermed ikke er sammenliknbare.

¹⁰ t-verdi: Resultat av signifikanstest for å vurdere om variabelen har en signifikant effekt på den avhengige variabelen. Hvis den absolutte t-verdien er lik eller større enn 1,96, er det mindre enn 5 prosent sannsynlighet for at vi ikke har med en signifikant effekt å gjøre,

¹¹ p-verdi: Angir signifikansnivå. 0,05 = 5 prosent, som her er satt som kritisk grense. Tilsvarende t = 1,96.

¹² Konstantledd: Verdi på avhengig variabel hvis alle uavhengige variabler = 0.

De sterkeste positive effektene finner vi av å ha nære slektninger med nynorsknært talemål, besøke slike slektninger og venner, at man mener å beherske nynorsk godt og fikk mye igjen for nynorskopplæringen på ungdomsskolen. Dette peker i retning av to viktige komponenter; en kulturell faktor og en mestringsfaktor eller motivasjonsfaktor. De øvrige effektvariablene kan sies å ha sammenheng med en av disse to faktorene.

Vi kan slå fast at to skoler gir selvstendige effekter som trekker i positiv retning i forhold til holdninger til nynorsk, mens tre skoler har en tilsvarende negativ effekt på holdningene. For de øvrige tolv skolene finner vi ingen signifikant effekt. Hvilken skole man går på, kan dermed ha betydning for hvordan holdningen til nynorsk dannes og vedlikeholdes.

Sterkest negativ effekt finner vi av å gå på en skole som ikke er med i forsøket. Det betyr altså at elever som går på slike skoler, alt annet likt, er mer negative til nynorsk enn elever på skoler som er med i forsøket. Dette kan tolkes på i alle fall to måter:

- Å være med i forsøket med valgfritt skriftlig sidemål virker positivt på holdningen til nynorsk. Vi forutsetter da at holdningene i utgangspunktet var like.
- De som ikke er med i forsøket ønsker å signalisere at de gjerne skulle ha vært med og gjør dette ved å understreke sine negative holdninger til nynorsk. De ønsker med dette å si at de er negative til skriftlig sidemål.

En av tolkningene, eller begge to, kan være riktige, men vi har ikke mulighet til å bekrefte dem som hypoteser i denne undersøkelsen. Dette vil vi ha større mulighet til å gjøre ved neste korsvei, når en ny undersøkelse skal gjennomføres med de samme elevene i skoleåret 2006 – 2007.

Motsatt er det med elever som går på skoler som er med i forsøket, men som likevel har valgt å ha skriftlig sidemål. Her finner vi en signifikant positiv effekt på holdningen til nynorsk. Dette er ikke overraskende, tatt i betraktning av at disse elevene aktivt velger bort fritaket fra skriftlig sidemål.

Vedlegg: Foredrag om hovedresultatene

Vi presenterer her lysarkene fra et foredrag om hovedresultatene fra undersøkelsen.

Holdninger til nynorsk blant grunnkurselevne

Evaluering av forsøk med valgfritt skriftlig sidemål i Oslo

NIFU STEP - studier av innovasjon, læring og utdanning

www.nifustap.no

Evaluering av forsøk med valgfritt skriftlig sidemål i Oslo

Mål for forsøket med valgfritt skriftlig sidemål:

Bedre elevenes

- skriftlige ferdigheter i hovedmålet
- leseferdigheter og muntlige fremstillingsevne
- holdninger til norskfaget generelt og sidemålet spesielt
- **Mål- og resultatevaluering:** I hvilken grad bidrar bruk av vedtatte virkemidler til å oppfylle forsøkets mål om å bedre elevenes skriveferdigheter, leseferdigheter, muntlig fremstillingsevne samt holdninger til norskfaget generelt og sidemålet spesielt?
- **Årsaksevaluering:** Med bakgrunn i vedtatte virkemidler – hvilke faktorer fremmer eller hemmer graden av måloppnåelse i forsøket?

NIFU STEP - studier av innovasjon, læring og utdanning

Elevenes holdninger: Status for datainnsamlingen i uke 23

- Alle 17 skoler gjennomførte undersøkelsen som avtalt
- 2150 av 2562 registrerte elever har fylt ut skjemaet = 84 prosent
- Høyest svarprosent blant elever som er med i forsøket
- Slik er datamaterialet sammensatt:
 - 762 elever som er med i forsøket = 35,4 %
 - 99 elever på skoler med forsøk, men som har valgt skriftlig sidemål = 4,6 %
 - 845 ordinære elever på skoler som ikke er med i forsøket = 39,3 %
 - 256 elever som er fritatt for sidemål = 11,9 %
 - 188 elever som har norsk som 2. språk = 8,7 %
- Kvaliteten på materialet:
 - Høy utfyllingsgrad: 92,2 % har besvart minst 135 av 141 spørsmål
 - En av seks har gitt skriftlige kommentarer på skjemaet, de aller fleste om manglende midtkategori på noen av spørsmålene ("passe" mangler)
 - Høy grad av indre konsistens i svarene
 - Noen få skjemaer er tatt ut pga svært mye ubesvart, manglende løpenummer eller åpenbart manglende seriøsitet

NIFU STEP - studieretning, forskning og utdanning

www.nifustep.no

Hvordan ser utvalget ut?

		Kategori i forhold til forsøket					Sum
		Med i forsøket	Forsøkskole, ikke med i forsøket	Skole utenfor forsøket	Fritak, ordinær elev	Fritak, norsk 2. språk	
Studieretning	Allmennfag	69%	79%	92%	91%	94%	84%
	Musikk-dans-drama	17%	6%	5%	1%	1%	9%
	Idrettsfag	13%	15%	2%	7%	5%	8%
Sum		100%	100%	100%	100%	100%	100%
Kjønn	Gutt	47%	40%	49%	39%	49%	47%
	Jente	53%	60%	51%	61%	51%	53%
Sum		100%	100%	100%	100%	100%	100%
Alder i år	17 år og yngre	98%	98%	98%	95%	71%	95%
	18 år og eldre	2%	2%	2%	5%	29%	5%
Sum		100%	100%	100%	100%	100%	100%

NIFU STEP - studieretning, forskning og utdanning

Hvordan gikk det med "snakker nynorsk"?

- Instruks som skal være lest opp for elevene før utfylling:
 - "Noen av spørsmålene gjelder muntlig talemål, altså hva man snakker til daglig. Her skilles det mellom å snakke nynorsk, å snakke bokmål eller å snakke et annet språk enn norsk. Med "snakker nynorsk" mener vi at talemålet eller dialekten ligger nærmere det nynorske skriftspråket enn bokmål. Med "snakker bokmål" mener vi at talemålet eller dialekten ligger nærmere bokmål enn nynorsk".
 - Heretter bruker vi begrepene "Nynorsknært" og "bokmålsnært" talemål

	Hvilket språk snakker du?	Hvilket språk snakker mor?	Hvilket språk snakker far?
Bokmålsnært talemål	85,6%	72,0%	73,6%
Nynorsknært talemål	,7%	4,0%	2,7%
Ikke norsk	9,7%	21,0%	20,8%
To språk	4,1%	3,0%	2,9%
Sum	100,0%	100,0%	100,0%

NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

Språklig familiebakgrunn

	Nære slektninger med nynorsknært talemål	Besøk hos slektninger eller venner med nynorsknært talemål siste år
Ja	19,0%	25,4%
Nei	74,2%	68,5%
Vet ikke	6,8%	6,2%
Sum	100,0%	100,0%

Langt flere har slekt eller venner med nynorsknært talemål enn de som oppgir at mor og/eller far har slikt talemål. Mens 1 av 20 har mor og/eller far med nynorsknært talemål, besøkte 1 av 4 slekt eller venner med slikt talemål siste år.

NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

Hva er elevens faglige utgangspunkt?

Hva synes du om opplæringen du fikk i nynorsk på ungdomsskolen?		Hvor mye synes du at du lærte av nynorskopplæringen på ungdomsskolen?	
Svært dårlig	14%	Lærte ingen ting	8%
Ganske dårlig	25%	Lærte lite	32%
Ganske god	34%	Lærte en del	32%
Svært god	12%	Lærte mye	13%
Hadde ikke nynorsk	15%	Hadde ikke nynorsk	15%
Sum	100%	Sum	100%

Flertall som vurderer undervisningen som god
Flertall som synes de lærte en del eller mye

NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

Det faglige utgangspunktet

		Kategori i forhold til forsøket			Alle
		Elever med skole, elev forsøk	Forsøks-utenfor	Skoler utenfor forsøket	
Hvor mye synes du at du lærte av nynorskopplæringen på ungdomsskolen?	Lærte ingen ting	7%	12%	9%	8%
	Lærte lite	39%	21%	39%	38%
	Lærte en del	37%	41%	37%	37%
	Lærte mye	17%	26%	15%	17%
Sum		100%	100%	100%	100%

Ingen signifikant forskjell mellom elever i og utenfor forsøket

Elever som selv har valgt skriftlig sidemål, har et bedre faglig utgangspunkt. Forskjellen er klart signifikant

NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

Hvordan følges læreplanen opp? Modul 1 og 2 Grunnkurs

- Felles for alle: "Elevane skal ha lese og kunne gjere greie for eit utval av nyare norsk skjønnlitteratur og sakprosa i begge målformer....."
- Spesielt for forsøket: "Minst eit heilt verk skal vere på nynorsk, i tillegg til eit verk på bokmål."

		Kategori i forhold til forsøket			
		Med i forsøket	Forsøks-skole, ikke med i forsøket	Skole utenfor forsøket	Alle
Har lest minst ett verk på bokmål?	Ja	96%	95%	94%	95%
	Nei	4%	5%	6%	5%
Sum		100%	100%	100%	100%
Har lest minst ett verk på nynorsk?	Ja	77%	85%	34%	56%
	Nei	23%	15%	66%	44%
Sum		100%	100%	100%	100%

Signifikant forskjell

NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

Holdninger: En sterk påstand med forbløffende høy oppslutning

"Det er enklere å forstå svensk enn nynorsk"

45 prosent er litt eller helt enig !

		Kategori i forhold til forsøket			
		Elever med forsøk	Forsøks-skole, elev utenfor	Skoler utenfor forsøket	Sum
Det er enklere å forstå svensk enn nynorsk	Helt uenig	27%	37%	22%	25%
	Litt uenig	33%	26%	29%	30%
	Litt enig	26%	22%	25%	25%
	Helt enig	15%	15%	24%	19%
Sum		100%	100%	100%	100%

Dette er forskjeller i holdninger og ikke forskjeller i svenskunnskaper!

NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

Tøffe tider for nynorsken hvis flertallet skal få bestemme

		Kategori i forhold til forsøket			
		Med i forsøket	Forsøks-skole, ikke med i forsøket	Skole utenfor forsøket	Alle
Skjønnlitteratur som er skrevet på nynorsk burde oversettes til bokmål	Helt uenig	25%	29%	20%	23%
	Litt uenig	22%	28%	22%	22%
	Litt enig	25%	19%	23%	24%
	Helt enig	27%	24%	35%	31%
Sum		100%	100%	100%	100%
Det er ikke nødvendig å utgi lærebøker på nynorsk for videregående skole	Helt uenig	14%	22%	13%	14%
	Litt uenig	23%	33%	17%	20%
	Litt enig	18%	14%	17%	17%
	Helt enig	45%	30%	53%	48%
Sum		100%	100%	100%	100%

Signifikante forskjeller mellom gruppene

Flertallet er enig

NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

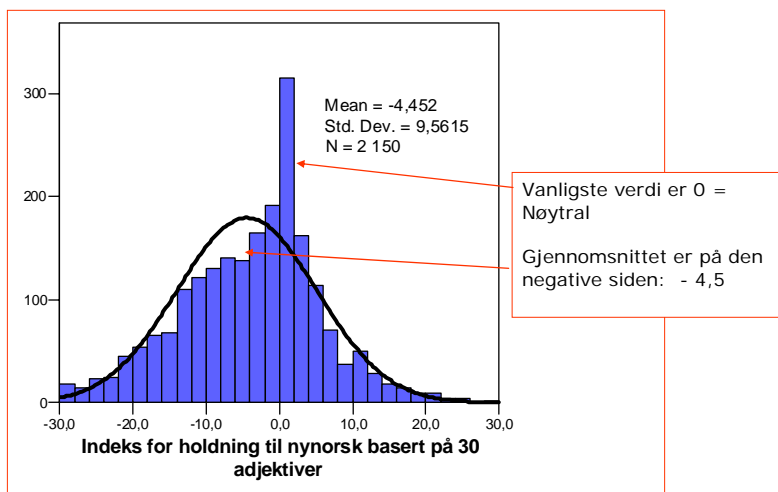
Holdninger til nynorsk målt gjennom assosiasjon med adjektiver

- 30 adjektiver, 15 positivt ladet, 15 negativt ladet
- Eksempler: Vakkert, klønete, uttrykksfullt, kjedelig
- Hvor godt passer adjektivet på det nynorske språket?
- Mest negativt ladet: "Unødvendig". Passer godt: 76 %
- Minst negativt ladet: "Simpelt": Passer godt: 28 %
- Mest positivt ladet: "Poetisk": Passer godt: 50 %
- Minst positivt ladet: "Moderne": Passer godt: 15 %
- Klar overvekt på den negative siden
- Indeks summerer opp negative og positive assosiasjoner
- - 30 = Bare negativt , 0 = Nøytral, 30 = Bare positivt

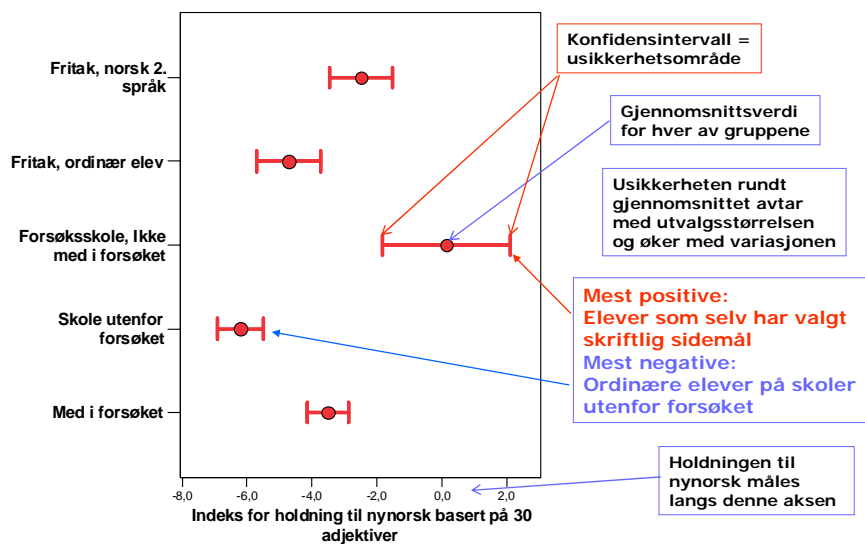
NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

Indeks for holdning til nynorsk basert på 30 adjektiver

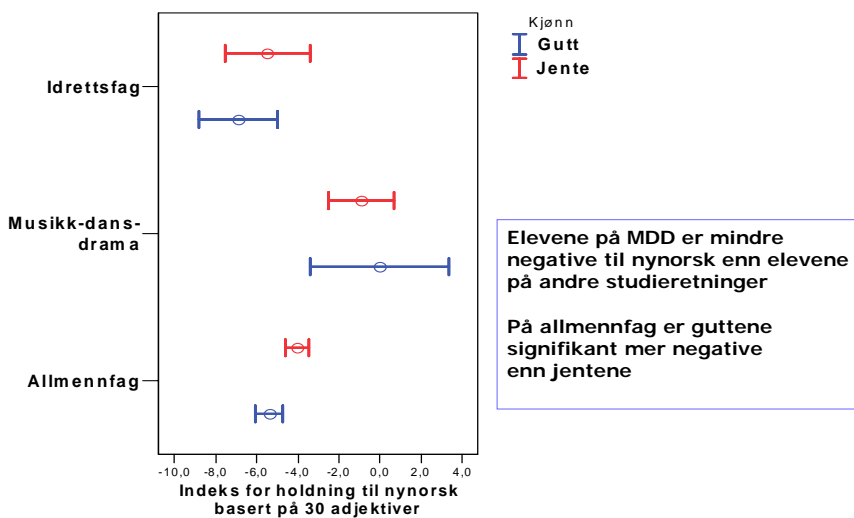
NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

Holdning til nynorsk: Signifikante forskjeller mellom elevgruppene

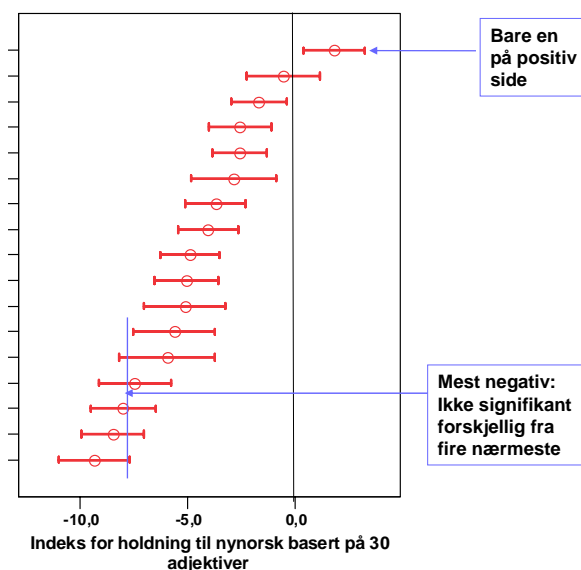
NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

Holdning til nynorsk: Forskjeller etter kjønn og studieretning

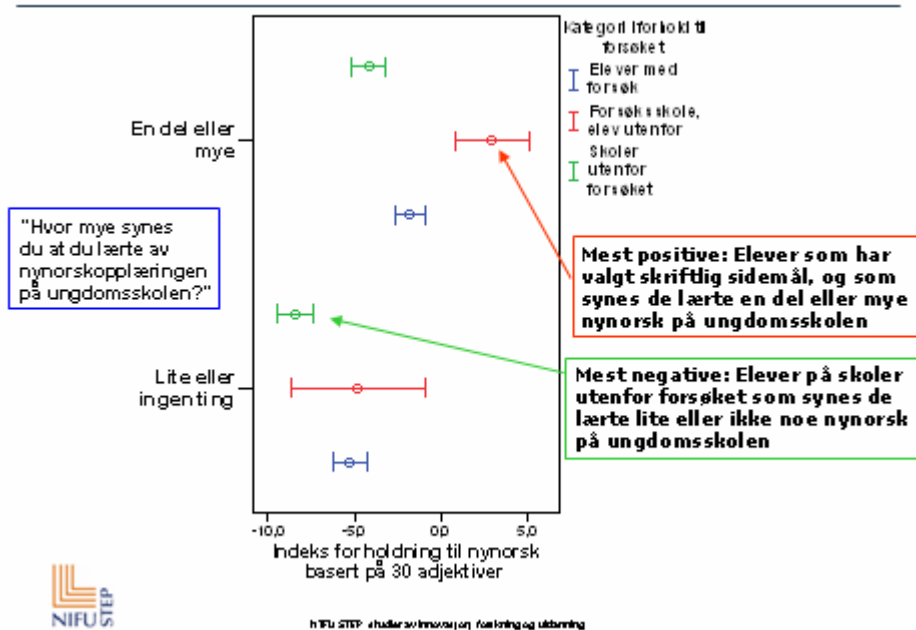
NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

Holdninger til nynorsk: Forskjeller mellom skolene

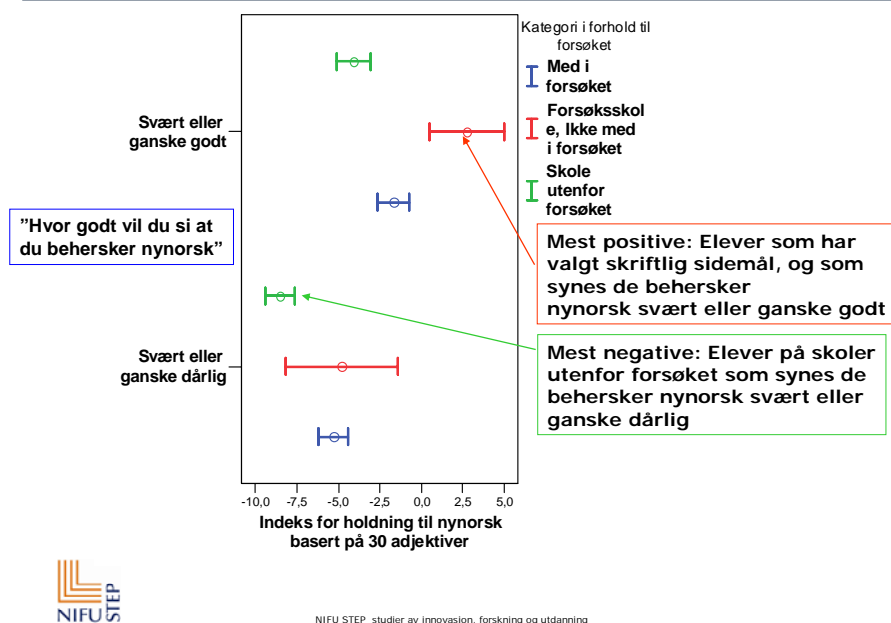

NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

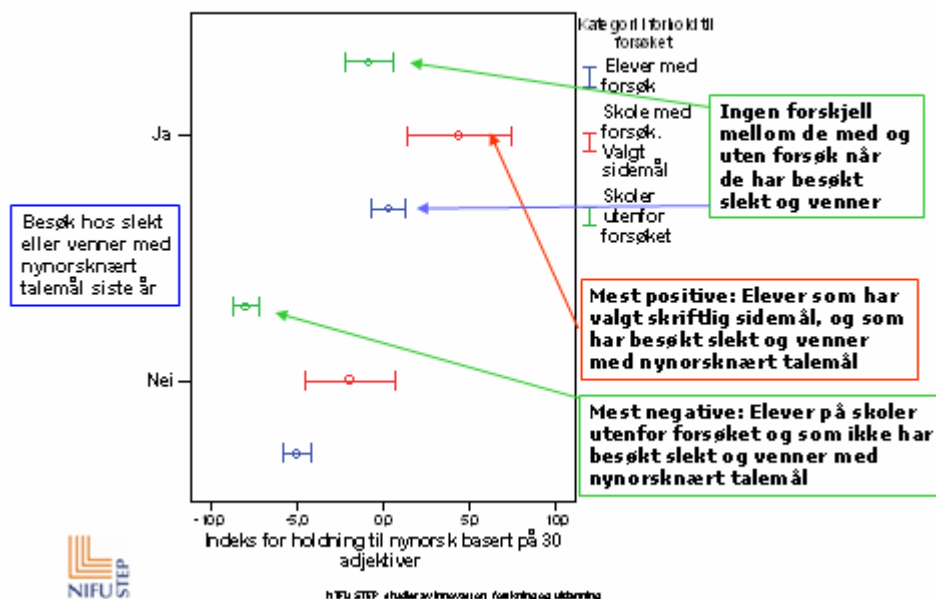
Forskjeller etter hva man lærte på ungdomsskolen

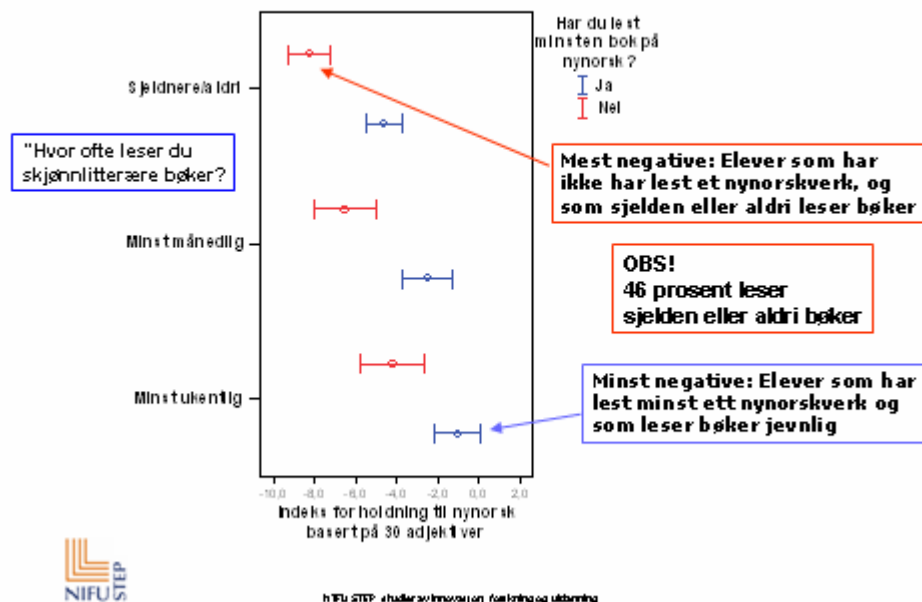
Forskjeller etter hvordan man vurderer egen mestring av nynorsk

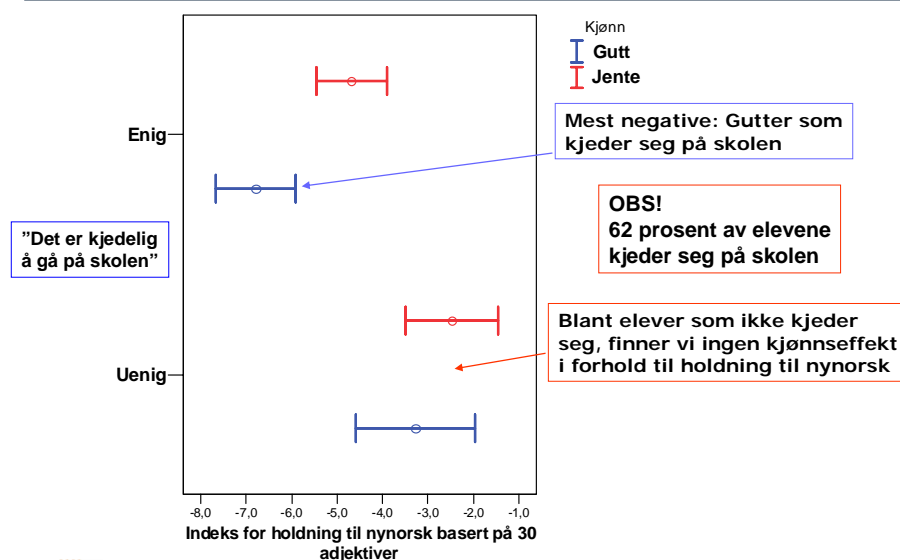
Besøk hos slekt og venner med nynorsknært talemål

Lesing påvirker holdningen til nynorsk

Motivasjon påvirker holdningen til nynorsk

NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

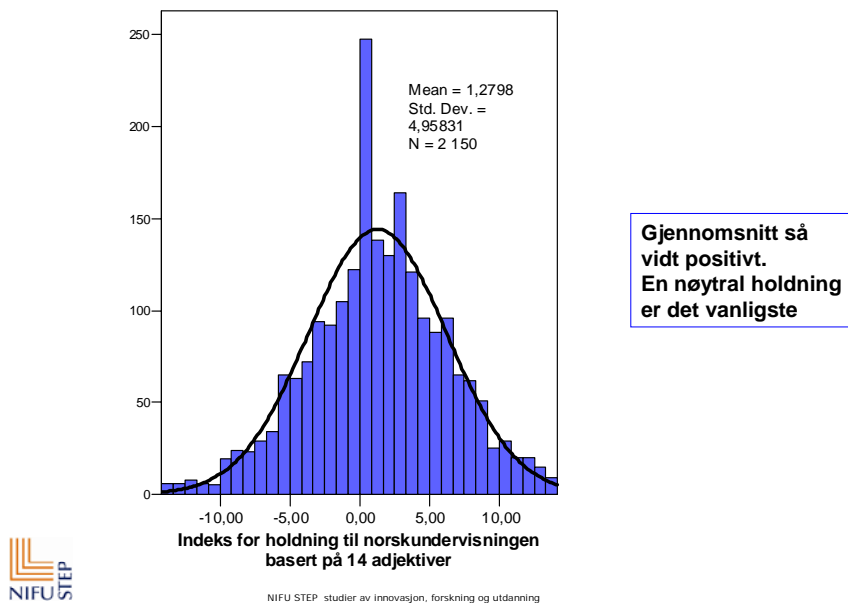
Holdninger til norskundervisningen

- 15 adjektiver som assosieres med norskundervisningen
- Eks: "Spennende", "Gammeldags", "Nyttig", "Vanskelig"
- 6 adjektiver med negativ ladning og 8 med positiv ladning kombineres til en indeks der summen av positive og negative adjektiver skal veie likt
- Indeks for holdning til norskundervisningen som går fra - 14 til + 14.
- Alternativ: "Hvis du skulle sette en hovedkarakter på norskundervisningen....."
- Det er en meget sterk korrelasjon mellom de to målene
- Indeksen er sterkere korrelert med holdningen til nynorsk enn det hovedkarakteren er.

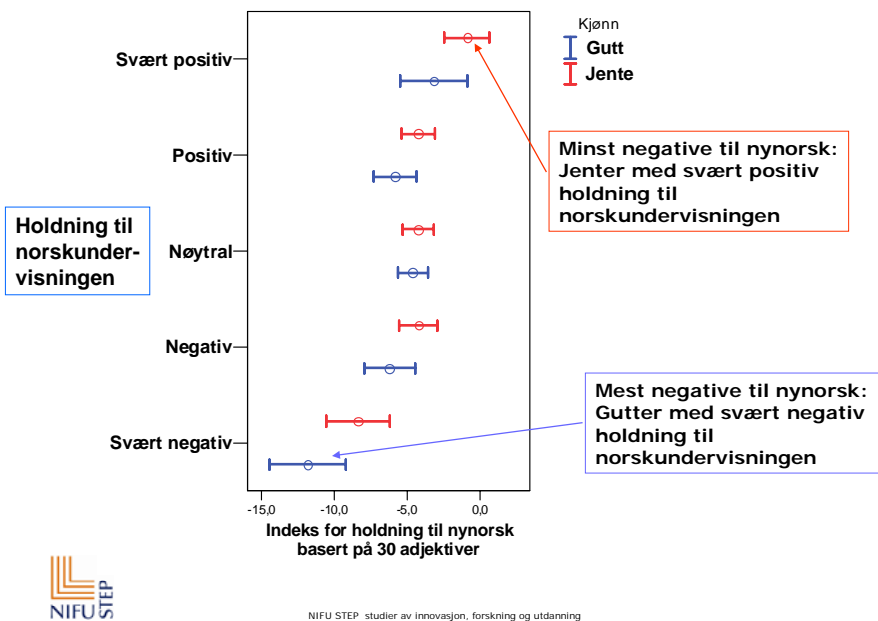

NIFU STEP studier av innovasjon, forskning og utdanning

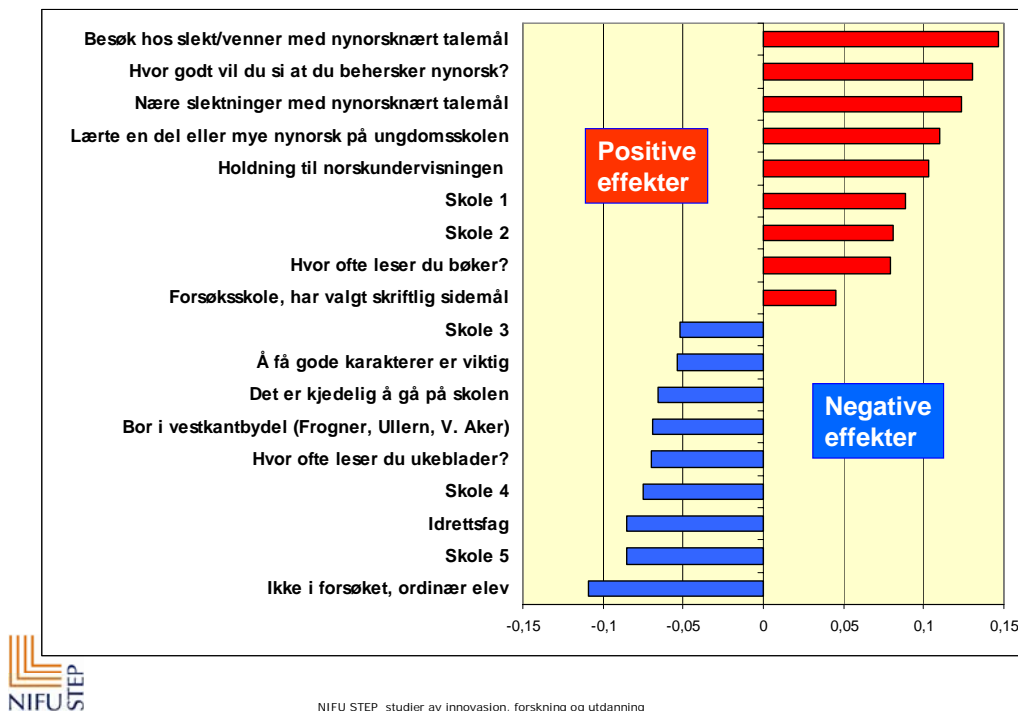
Indeks for holdning til norskundervisningen

Holdning til norskundervisningen påvirker holdning til nynorsk

Regresjonsanalyse viser hvilke forhold som har effekt på holdningen til nynorsk. Gjelder ikke de som er fritatt for nynorsk.

Hva påvirker holdningene til nynorsk? Oppsummering 1

- Et spørsmål om kulturelle forskjeller:
 - Språklig/kulturell bakgrunn: Slekt og venner med nynorsknært talemål
 - Lesing og litteratur: Bøker og ukeblader virker i hver sin retning
 - Vestkantungdommen har sterke meninger
 - Lokale kulturer ved enkelte skoler

- Et spørsmål om faglig mestring og motivasjon:
 - Hvor godt man behersker nynorsk,
 - Utbytte av og holdning til undervisningen,
 - Generell motivasjon for læring

Hva påvirker holdningene til nynorsk ? Oppsummering 2

■ Hvor ble det av kjønnseffekten?

En sterk kjønnskomponent i mange av effektvariablene:

- Gutter lærte mindre nynorsk enn jenter på u-skolen
- Gutter behersker nynorsk dårligere enn jenter
- Gutter vurderer norskundervisningen mer negativt
- Gutter synes oftere det er kjedelig på skolen
- Gutter synes det er viktigere med gode karakterer

■ Kan vi se effekter av forsøket?

- Ikke i den forstand at forsøket endrer holdninger, men:
- De som er utenfor forsøket er mer negative til nynorsk
- Et signal om at de ønsker å være med i forsøket ?
- De som selv velger skriftlig sidemål er mer positive

